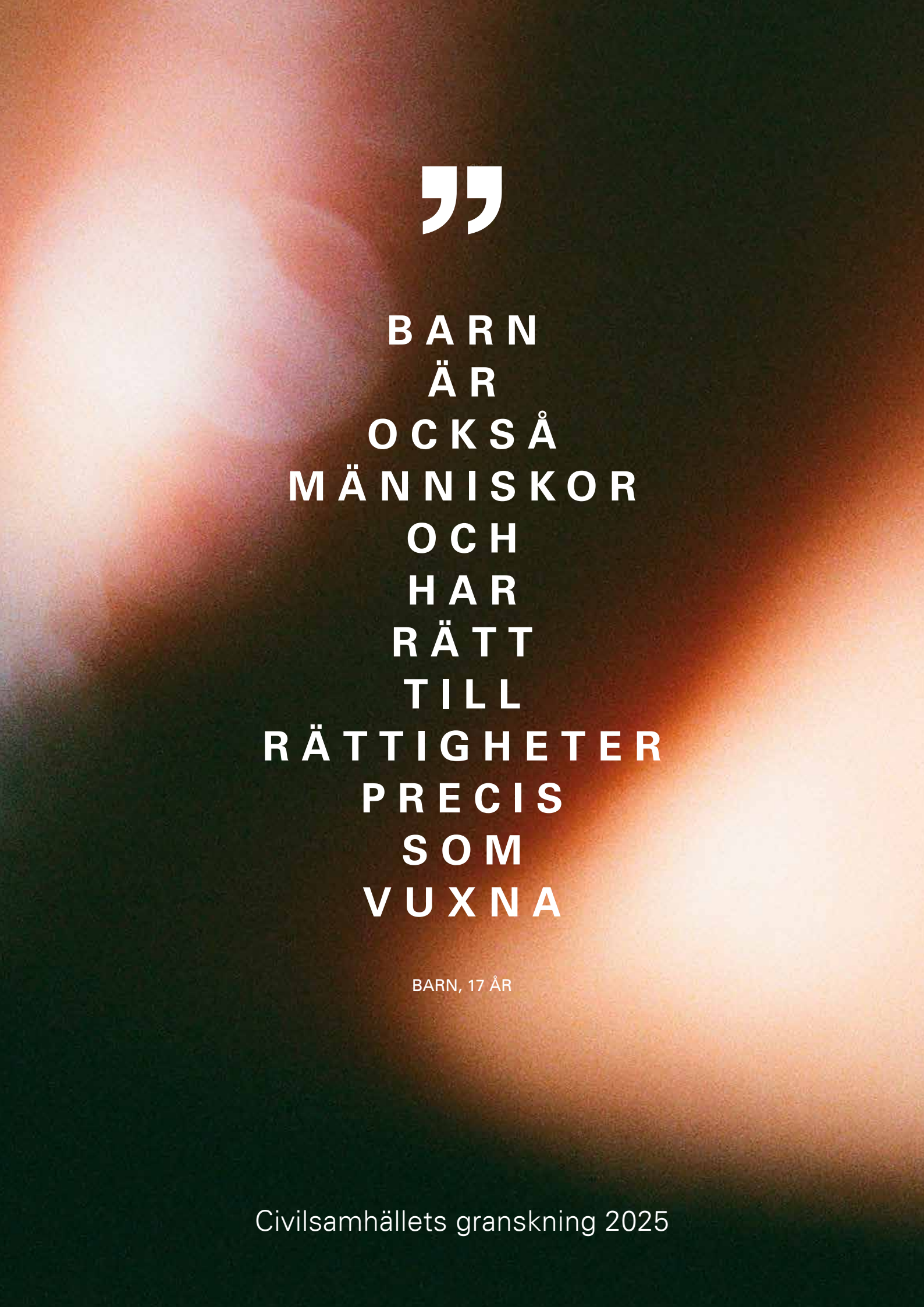

Civilsamhällets granskning 2025

INLEDNING

Ett steg framåt och två tillbaka

Två år har gått sedan FN:s barnrättskommitté lämnade 131 rekommendationer och slutsatser till Sveriges regering om hur myndigheter och beslutsfattare behöver stärka arbetet med barns rättigheter och säkerställa att barnkonventionen efterlevs i praktiken.

DENNA RAPPORT UTGÖR en gemensam granskning av ett stort antal civilsamhällesorganisationer som, tillsammans med barn, har undersökt hur långt Sverige har kommit och hur det står till med barn rättigheter idag, utifrån FN:s barnrättskommitté. Resultatet är tyvärr nedslående: medan positiva initiativ sker står flera områden still och i vissa avseenden går utvecklingen till och med i fel riktning. Detta är oroväckande.

Mänskliga rättigheter, och barns rättigheter, kräver åtgärder för att bli verklighet, ofta genom politiska beslut. Men det är inte en partipolitisk fråga. Oavsett partiers färg eller ideologier gäller samma krav – barnkonventionen är sedan 2020 svensk lag och ska efterlevas. Barns rättigheter gäller alla barn, överallt och hela tiden.

Precis som regeringen påpekade när den nyligen blev granskad av FN:s råd för mänskliga rättigheter i den så kallade UPR-processen, är det viktigare än någonsin att stå upp för mänskliga rättigheter. Vi ser att mänskliga rättigheter – inte minst de som rör kvinnor och barn - försvagas och inskränks i hela världen. Sverige har alltid varit ett föregångsland när det gäller arbetet med barns rättigheter. Andra länder bevakar och följer Sveriges exempel, vilket FN:s barnrättskommitté påpekade vid sin granskning 2023. Hur Sverige arbetar med, och följer barnkonventionen, kan därför få effekt även i andra länder. Det gäller såväl positiva som negativa åtgärder.

Regering, kommuner, civilsamhälle och samhället i stort bär alla ett gemensamt ansvar för att stärka och försvara barns rättigheter. De rekommendationer som FN:s barnrättskommitté har gett till Sverige är ett viktigt verktyg i detta arbete.

Vi efterlyser ett mer systematiskt och transparent arbete kring uppföljningen av FN:s rekommendationer och att barns röster tas på allvar – inte bara i teorin, utan i faktiska beslut. Ingen reform ska ske på bekostnad av barns rättigheter. Vi, 25 civilsamhällesorganisationer, som står bakom denna rapport kommer att fortsätta arbeta för att alla barn i Sverige ska kunna utvecklas till sin fulla potential, vilket förutsätter en god samverkan mellan stat, region, kommun och civilsamhälle.

Barnkonventionen har förändrat livet för miljontals barn, i Sverige och i världen. Barnkonventionen fortsätter att vara vår kompass för att navigera i de komplexa utmaningarna vi står inför. Vår granskning visar tydligt att konventionen behöver kommuniceras, användas och försvaras – varje dag, i varje beslut och av varje ansvarig aktör. Trots att denna rapport inte ger ett grönt ljus kring arbetet med rekommendationerna som helhet, så ser vi att goda förutsättningar för förändring finns. Tillsammans kan vi vända situationen framåt.

Vi vill rikta ett varmt tack till alla barn som har deltagit i denna granskning. Ert mod, era berättelser och ert engagemang är ovärderligt.

Styrgruppen genom,

Pernilla Baralt
Generalsekreterare, UNICEF Sverige

Åsa Regnér
Generalsekreterare, Rädda Barnen

Tomas Aronson Ylipää
Förbundssekreterare, Unga Örnars Riksförbund

Jan Bardell, Ordförande och
tf. Generalsekreterare, SOS Barnbyar

Alla bilder i rapporten har tagits av barnen som medverkade i arbetet med den här granskningen. Av integritets- och säkerhetsskäl har vi valt att anonymisera dem.

Innehåll

03 Inledning
08 Sammanfattning
09 Våra krav
10 Lättläst sammanfattning
13 Bakgrund
16 Metod
19 Analys
20 Kluster A: Allmänna åtgärder för genomförandet (artikel 4, 42 och 44.6 i barnkonventionen)
24 Kluster B: Grundprinciperna (artiklarna 2, 3, 6 och 12)
28 Kluster C: Medborgerliga rättigheter och friheter (artikel 7, 8, 13, 14, 15, 16 och 17)
30 Kluster D: Våld mot barn (artiklarna 19, 24.3, 28.2, 34, 37a och 39)
32 Kluster E: Familjemiljö och alternativ omvårdnad (artiklarna 5, 9-11, 18.1-18.2, 20-21, 25 och 27.4)
34 Kluster F: Barn med funktionsnedsättning (artikel 23)
36 Kluster G: Grundläggande hälsa och välfärd (artikel 6, 18.3, 24, 26, 27.1-27.3 och 33)
40 Kluster H: Utbildning, fritid och kulturella aktiviteter (artiklarna 28-31)
44 Kluster I: Särskilda skyddsåtgärder (artiklarna 22, 30, 32-33, 35-36, 37.b-d och 38-40)
48 Kluster J: Uppföljning av kommitténs tidigare sammanfattande slutsatser och rekommendationer om genomförandet av de fakultativa protokollen till konventionen
52 Kluster K-M: Övriga rekommendationer
52 Avslutande reflektion
57 Bilaga 1 – Sammanställning av rekommendationer som valts ut av barnen
59 Bilaga 2 – Färgsammanställning av alla rekommendationer
61 Bilaga 3 – Rekommendationer där Sverige går i motsatt riktning än vad FN:s barnrättskommitté anser ska ske
67 Bilaga 4 – Referenslista

UNICEF Sverige
Box 8161, 104 20 Stockholm
Telefon 08-692 25 00
unicef@unicef.se
unicef.se
Pg.nr 90 20 01-7 | Org.nr 802401-4386

M
KRO
MI
RÄT

IN
PP
N
TIGHETT!!!

Sammanfattning

Framsteg sker men mycket står still –
vi går också i motsatt riktning.

25 CIVILSAMHÄLLESORGANISATIONER som på olika sätt arbetar med barns rättigheter har gjort en genomgång av de 131 rekommendationer som överlämnades till Sverige av FN:sbarnrättskommitté 2023. Vi kan konstatera att det efter två år genomförts ett visst arbete gällande flertalet rekommendationer, men vi ser alltför få framsteg. I de flesta fall saknas insatser för ett tydligt införlivande av rekommendationerna. I vissa fall har beslut och förslag presenterats i direkt strid med rekommendationerna, och som därmed kränker barns rättigheter.

Regeringen har understrukit vikten av att arbeta med mänskliga rättigheter i sin rapport till MR-rådet 2025 inför granskning av Sverige i Universal Periodic Review.

Regeringen har även vid ett flertal tillfällen understrukit hur viktiga rekommendationerna är för arbetet med att stärka barnets rättigheter. Det har bland annat framförts direkt till kommittén vid granskningen i Genève 2023 samt i en skrivelse till riksdagen hösten 2024 (Skr. 2024/25:9, s. 12).

Det är allvarligt att Sverige vad gäller 14 rekommendationer går emot FN:s barnrättskommitté. Det handlar framför allt om åtgärder som rör barn i migration, åtgärder inom socioekonomisk utsatthet, åtgärder som syftar till att förhindra gängkriminalitet, men även andra områden.

Sverige har utökat möjligheter att vräka barnfamiljer, att inrätta barnfängelser, försvåra familjeåterförening och lagt fram lagförslag om att sänka straffbarhetsåldern och förbjuda kommuner att ge ekonomiskt bidrag till papperslösa.

I arbetet har vi konsulterat cirka 100 barn från nio barnrättsorganisationer. Barnen har fått dela med sig av tankar och åsikter om vilka av alla 131 rekommendationer som är prioriterade för dem i syfte att stärka barnens status som rättighetsbärare.

> Barnen har valt att lyfta fram fem områden och tillhörande rekommendationer:
>
> - Principen om barnets bästa
> - Barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, inklusive ensamkommande barn
> - Våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp
> - Psykisk hälsa
> - Skydd mot diskriminering.

Barnen vi konsulterat har även resonerat kring flera av de övriga rekommendationerna och deras reflektioner är inkluderade i rapportens analys under respektive sakområde. Barnens ord ger en bild av hur de upplever rättigheterna i praktiken.

I rapporten har alla 131 rekommendationer tilldelats en färg utifrån hur väl rekommendationen är genomförd idag (se avsnitt om metod). Även om många bra initiativ har tagits de senaste två åren för att förbättra för barn i Sverige, så är den övergripande bilden att det går för långsamt. Barnens tydliga medskick är att de vill vara involverade och påverka här och nu. Genomförandet behöver gå fortare.

Våra krav

Vi presenterar här ett antal krav som vi menar behöver genomföras för att Sverige ska leva upp till sina åtaganden i förhållande till barnkonventionen som svensk lag.

I alla dessa delar är det givet att barn och unga behöver inkluderas och involveras i så väl framtagande som genomförande av strategier, handlingsplaner och relevanta insatser.

VI VILL ATT REGERINGEN

1. **Etablerar ett systematiskt arbete för att följa upp barnkonventionen, som är svensk lag, där FN:s rekommendationer är i fokus.**

Regeringen bör uppdatera den barnrättspolitiska strategin och komplettera med mätbara barnrättspolitiska mål utifrån FN:s barnrättskommittés rekommendationer. Barn och unga måste inkluderas i arbetet med den barnrättspolitiska strategin. Säkerställ att mätbara mål kopplas till åtgärderna, resurssätts och utvärderas genom statens, regionernas och kommunernas budget. I strategin ska det framgå att alla lagar och åtgärder som vidtas måste beakta FN:s barnrättskommittés rekommendationer. Inga åtgärder får tas i strid med dessa.

Regeringens Barnrättsdelegation[1] bör bli mer effektiv och operativ, samt ges ett tydligare uppdrag att samordna och följa arbetet med barnets rättigheter på lokal, regional och nationell nivå.

Regeringens instruktioner till myndigheter, vars arbete berör barn, bör inkludera tydliga mål kopplat till barnkonventionens genomförande och med ett särskilt fokus på barnets bästa och barns delaktighet och inflytande.

2. **Säkra bred och tillgänglig information om barnkonventionen som svensk lag och FN:s barnrättskommittés rekommendationer.**

Regeringen bör säkerställa en förbättrad informationsdelning kring innehållet i barnkonventionen, svensk lag sedan 2020, och om Sveriges arbete med rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté. Informationen ska vara målgruppsanpassad och nå ut i hela samhället, till såväl barn som vuxna. Regeringen behöver även säkerställa att kommuner, regioner och myndigheter känner till rekommendationerna eftersom de har ett stort ansvar för genomförandet. Säkerställ att all personal, inklusive förtroendevalda, inom kommun, region och myndigheter som arbetar med, eller möter barn, ska genomgå återkommande utbildning i barnkonventionen och FN:s rekommendationer. Varje region bör även ha en utsedd samordnare som ansvarar för genomförande, mätning och utvärdering av informationsspridningen.

3. **Säkerställ att barn kan få upprättelse när deras rättigheter kränks - i Sverige och genom FN**

För att mänskliga rättigheter ska vara mer än ord på papper, krävs det mekanismer för ansvarsutkrävande - en möjlighet att föra fram klagomål och få upprättelse när rättigheterna kränks. Idag är de reella möjligheterna för barn att föra fram klagomål och få upprättelse när rättigheter kränks mycket små eller omöjliga för barn. Regeringen bör säkerställa att det finns tillgängliga och barnvänliga mekanismer för klagomål när barnkonventionen kränks på såväl lokal och regional som nationell nivå i Sverige. Detta inkluderar att utöka Barnombudsmannens mandat att ta emot och driva enskilda klagomål. Om upprättelse inte kan nås i Sverige behöver det finnas en internationell möjlighet. Sverige behöver därför även ratificera barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om ett klagomålsförfarande.

---

1 Barnrättsdelegationen består av representanter från civilsamhällesorganisationer som arbetar med barnets rättigheter samt Barnombudsmannen och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Delegationen inrättades av regeringen 2016 som forum för dialog mellan regeringen och bl.a. civilsamhällesorganisationer i Sverige som arbetar med barnets rättigheter nationellt och internationellt.

Lättläst sammanfattning

Vad är FN:s rekommendationer om barnens rättigheter?
Sverige måste följa barnkonventionen, som är svensk lag. FN:s barnrättskommitté består av en grupp barnrättsexperter som kan ge råd (rekommendationer) till länder om hur de kan bli bättre på att följa barnkonventionen. Dessa råd är inte lag, men de är ändå viktiga och visar hur man ska förstå och använda barnkonventionen på rätt sätt. Eftersom Sverige har gjort barnkonventionen till lag, är det extra viktigt att lyssna på FN:s barnrättskommitté. Även om råden är riktade till staten (regeringen), är de också viktiga för andra som bestämmer i Sverige – som kommuner, regioner och myndigheter.

Vad handlar rapporten om?
Denna rapport handlar om hur situationen ser ut för barns rättigheter i Sverige idag. Rapporten baserar sig på vad ungefär 100 barn själva har berättat och vad många organisationer, som alla jobbar med barns rättigheter, beskriver. Organisationerna har gått igenom 131 rekommendationer och synpunkter som FN:s barnrättskommitté gav till Sverige år 2023. Vi kan efter två år se att:

- En del är på gång. Några projekt och lagförslag kan leda till att vi faktiskt följer rekommendationerna – om de görs på ett riktigt sätt.
- Det mesta står still. Inga av rekommendationerna är helt genomförda.
- I vissa frågor går det åt fel håll. Istället för att förbättra för barn har Sverige gjort saker som går tvärt emot vad FN:s barnrättskommitté rekommenderar.

Exempel på där arbetet går åt rätt håll:
- Näringslivets ansvar för att skydda barns rättigheter har blivit bättre
- Flera kommuner har inrättat ungdomsråd eller liknande
- Det kommer en ny socialtjänstlag den 1 juli 2025
- Det kommer ges mer pengar till den specialiserade psykiatriska vården för barn

Exempel på där arbetet går åt fel håll:
- Barn som tvingas fly får svårare att komma till Sverige och återförenas med sina familjer.
- Det har införts fler möjligheter att vräka barnfamiljer från sina hem.
- Från sommaren 2026 kan barn dömas till fängelse. Det är en stor utmaning för de som arbetar i fängelse idag att ta emot barn. Det finns risk att barn som hamnar i fängelse inte får gå i skolan eller får rätt hjälp.
- Det finns förslag om att barn under 15 år ska kunna få straff av domstolen (idag får barn under 15 inte det). FN:s barnrättskommitté säger tydligt att det inte är okej – barn ska inte straffas som vuxna.

Varför är det här viktigt?
Alla förändringar ska leda till att barns rättigheter blir verklighet. En viktig regel är att länder aldrig får göra det sämre utifrån hur rättigheter tillgodoses.

Vad säger regeringen?
Regeringen har flera gånger sagt till både FN och riksdagen att de vill arbeta för de här rekommendationerna och stärka barns rättigheter. Organisationerna som arbetar för barns rättigheter i Sverige vill att regeringen skyndar på sitt arbete och genomför förändringarna. Organisationerna tycker det är extra viktigt att regeringen inte bestämmer något som gör att det blir sämre för barn.

DET HÄR VILL VI ATT REGERINGEN SKA GÖRA:

1. **Regeringen måste arbeta mer för alla barns lika rättigheter och barnkonventionen**
Sverige har lovat att följa FN:s barnkonvention, men idag finns inget tydligt sätt att se om det verkligen händer. Regeringen bör göra en plan med tydliga mål för barns rättigheter, som följs upp varje mandatperiod. Det betyder att man ska kunna se vad som har blivit bättre – och vad som inte fungerar. Alla beslut och nya lagar måste också ta hänsyn till vad som är bäst för barn, precis som FN har rekommenderat. Det behövs också en grupp som håller koll på hur det går – både i kommuner, regioner och nationellt.

2. **Alla – både barn och vuxna – ska få veta vad barnkonventionen säger och hur man kan göra den till verklighet**
Många vet inte vad barnkonventionen är eller vad den innehåller. Det måste ändras. Regeringen bör se till att alla barn och vuxna får tydlig information som är lätt att förstå om barns rättigheter – både i skolan, i vården och i samhället. Informationen ska finnas på flera språk och i hela landet. Det är också viktigt att de som arbetar i kommuner, regioner och på myndigheter får veta vad Sverige har lovat FN att göra för barn.

3. **Barn ska kunna säga ifrån och få hjälp om deras rättigheter inte följs**
Om barns rättigheter inte följs måste det finnas ett enkelt sätt att klaga och få hjälp. Idag är det ofta svårt för barn att få rätt när något har gått fel. Regeringen behöver se till att det finns trygga, tydliga och barnvänliga sätt att klaga – till exempel hos skolan, kommunen eller Barnombudsmannen. Barnombudsmannen borde få rätt att ta emot klagomål från barn. Dessutom borde Sverige gå med i ett FN-system som gör att barn kan klaga internationellt om de inte får rätt i Sverige.

Bakgrund

Sverige är sedan 1990 bundet att följa FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Enligt åtagandet ska Sverige vart femte år rapportera till FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) om hur man arbetar för att uppfylla barnkonventionens åtaganden. Kommittén granskar sedan Sveriges rapport, för en dialog med regeringen samt lämnar sammanfattande slutsatser och rekommendationer (Concluding observations).

FÖR ATT FÅ EN SÅ AKTUELL och opartisk lägesbild som möjligt av situationen i ett land finns det möjlighet för institut för mänskliga rättigheter (inklusive barnombudsmän), civilsamhället och barn själva att lämna in rapporter med information till kommittén.

Sverige granskades senast i januari 2023. Den tidigare regeringen, ledd av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, lämnade in rapporten men den nuvarande regeringen träffade kommittén. Till granskningen lämnade civilsamhället in en gemensam rapport. Huvudrapporten från civilsamhället byggde helt på barns åsikter och synpunkter. Det var också barnen som sammanställde huvudrapporten. Bilagan bestod av organisationernas analys. Några av barnen som bidragit var även med vid själva hearingen i Genève för att föra fram sin syn. Totalt 31 organisationer samarbetade i framtagandet av rapporten och UNICEF Sverige koordinerade arbetet.

När barnrättskommitténs presenterade rekommendationerna i mars 2023 blev det tydligt att mycket av det civilsamhället uppmärksammat inför granskningen hade fått genomslag, inte minst de frågor som barnen tagit upp.

Två år efter att FN:s barnrättskommitté överlämnat rekommendationer och sammanfattande slutsatser till Sverige, har civilsamhället återigen tillsammans med barn, analyserat hur väl rekommendationerna hittills hörsammats och genomförts.

Inför analysdelen i denna rapport vill vi uppmärksamma en grundläggande princip vad gäller arbetet med mänskliga rättigheter: rättigheterna ska implementeras progressivt. Det innebär att staten hela tiden ska sträva efter att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna. När en viss nivå har uppnåtts får staten inte backa. Principen gäller framför allt de medborgerliga och politiska rättigheterna, medan det finns en viss marginal för försämringar gällande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Men det får endast ske i tider av ekonomisk kris och försämringen ska vara proportionerlig, tillfällig och en sista utväg. Så snart ekonomin tillåter ska samma nivå som tidigare säkerställas.

Metod

UNICEF Sverige har samordnat detta arbete tillsammans med en styrgrupp som består av Rädda Barnen, Unga Örnar, SOS Barnbyar och fram till februari även ECPAT Sverige. Totalt har 11 organisationer[2] bidragit med underlag och fakta. 25 organisationer står bakom rapporten.[3]

VÅR ANALYS BESVARAR TVÅ VIKTIGA FRÅGOR:

1. Hur står det till med barns rättigheter i Sverige i dag?
2. Vad har hänt sedan FN:s barnrättskommittés rekommendationer presenterades 2023.

Två delar – barnens och organisationernas granskning

- **Barnens granskning:** Under hösten 2024 pratade vi med drygt 100 barn om vad de tycker är viktigast att Sverige förbättrar. Tillsammans valde barnen ut 25 av FN:s rekommendationer. En mindre grupp bestående av sex barn analyserade och sammanställde sina viktigaste budskap till beslutsfattare. De lyfte särskilt fem områden. En sammanställning av alla rekommendationer som barnen har valt, samt de fem särskilt utvalda, finns i bilaga 1.
- **Civilsamhällets granskning:** Organisationerna har analyserat alla 131 rekommendationer för att bedöma hur långt Sverige har kommit. Med hjälp av en trafikljusmodell (grönt, gult och rött) har respektive kluster och dess rekommendationer granskats. Under analysarbetet kompletterade vi med en svart färg för att särskilt belysa de områden där regeringen presenterat förslag som står i strid med vad kommittén rekommenderat. Vit färg innebär att vi inte kunnat föra en bedömning av rekommendationen.

Tolkning av färgerna i trafikljusmodellen

- GRÖN: Rekommendationen är genomförd till stor del.
- GUL: Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
- RÖD: Inga framsteg har skett.
- SVART: Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna.
- VIT: Bedömning har inte kunnat göras.

Vi har valt att ta med många förslag som ännu inte har genomförts, men som presenterats i statliga utredningar eller på annat sätt. Om de varit positiva för genomförandet av rekommendationerna, har det lett till en gul markering. Vid negativ inverkan har de kategoriserats som rött eller svart.

2 Asylrättscentrum, BUFFF, FUB, ECPAT Sverige, Rädda Barnen, Solrosen/Räddningsmissionen, SOS Barnbyar, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Unicef Sverige, Unizon, Youth 2030.

3 Asylrättscentrum, Barnrättsbyrån, BRIS, BUFFF, Elevernas Riksföbund, Erikshjälpen, Friends Frälsningsarmén, Nätverket för Barnkonventionen, FUB, Knas Hemma, Maskrosbarn, RFSL Ungdom, Rädda Barnen, Rädda Barnens Ungdomsförbund, Solrosen, Röda Korsets Ungdomsförbund, SOS Barnbyar. Synskadades Riksförbund, Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Unga Rörelsehindrade, Unga Örnar, UNICEF Sverige, Unizon och Youth 2030.

Om något har vägt mellan gult och rött har vi valt att tolka det som gult, i den mån insatser är aktuella, även om rekommendationen ännu inte är genomförd. I löptexten under analysavsnittet finns det hänvisningar inom parentes till faktakällor. Dessa faktakällor kan hittas i referenslistan.

FN:s barnrättskommitté och dess rekommendationer[4]
FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) är en grupp bestående av 18 oberoende experter som övervakar hur barnkonventionen genomförs av de stater som har anslutit sig till den. Kommittén övervakar också genomförandet av de tilläggsprotokoll som handlar om barns involvering i väpnade konflikter samt om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi.

Under de senaste 30 åren har barns liv förändrats i grunden tack vare denna konvention, som är den mest ratificerade människorättskonventionen i historien. Barnkonventionen har inspirerat regeringar att förändra lagar och politik så att fler barn får tillgång till den vård och näring de behöver. Det finns också starkare skydd mot våld och utnytjande av barn. Fler barn får sina röster hörda och ges möjlighet att delta i samhället.
Men mycket återstår att göra.

Alla länder som har skrivit under barnkonventionen måste regelbundet rapportera till kommittén om hur de arbetar med barns rättigheter. Kommittén granskar dessa rapporter, lyssnar på barn och civilsamhället, och ger sedan rekommendationer till varje land om vad som behöver bli bättre.

Rekommendationer och andra uttalanden från FN:s barnrättskommitté är inte juridiskt bindande, men barnkonventionen är det. Barnrättskommittén har mandat att tolka konventionen, och kommitténs rekommendationer väger tungt som vägledning och tolkning av barnkonventionen. I synnerhet gäller detta Sverige, som visat hur viktiga barns rättigheter är genom att införliva hela barnkonventionen i svensk lagstiftning. Regeringen påpekade även detta i propositionen inför att barnkonventionen antogs som svensk lag.

Rekommendationerna är riktade till staten men i ett land som har decentraliserat så stor del av makten som Sverige blir rekommendationerna också vägledande för myndigheter, kommuner och regioner.

Nästa gång Sverige ska rapportera till FN:s barnrättskommitté är 2031.

4 https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc

ORD
SÅRAR

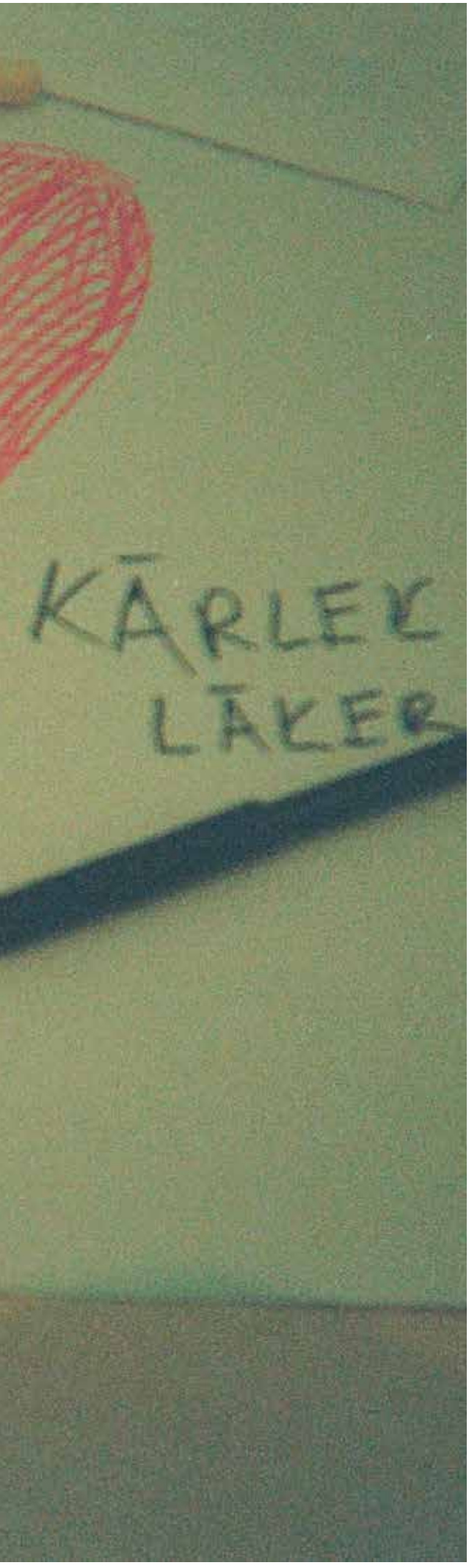

Analys

Nedan följer en analys utifrån de kluster, A till M, men är även en rekommendation efter M som FN:s barnrättskommitté har delat in rekommendationerna i.

Varje kluster innehåller olika tematiska områden för barns rättigheter. I klustret framgår det hur långt Sverige har kommit med de olika rekommendationerna, med hjälp av färgerna i trafikljus-modellen, samt om det finns specifika rekommendationer i klustret som barnen har valt ut som särskilt viktiga.

I bilaga 1 finns en sammanställning av alla rekommendationer som barnen har lyft fram.
I bilaga 2 finns en tabell med rekommendationerna samlade och färglagda enligt trafikljusmodellen.
I bilaga 3 finns en sammanställning av alla rekommendationer där Sverige just nu går i motsatt riktning mot vad FN rekommenderar.
I bilaga 4 finns en referenslista med alla underlag för våra bedömningar.

KLUSTER A

Allmänna åtgärder för genomförandet

ARTIKEL 4, 42 OCH 44.6 I BARNKONVENTIONEN

Kluster A handlar om hur staten arbetar strategiskt för att barns rättigheter ska bli verklighet – genom lagstiftning, budget, utbildning och uppföljning.

Barn lyfter särskilt vikten av att få påverka lagar, att inga barn ska leva i fattigdom, att Sverige hjälper barn i andra länder och att företag tar ansvar. Civilsamhället ser vissa framsteg, exempelvis i utredningar där barns röster lyfts, men oroas över brister i barnrättsbudgetering, datainsamling, samt minskat stöd till Barnombudsmannen.
Av 23 rekommendationer är en svart, tio röda, tio gula och två saknar bedömning.

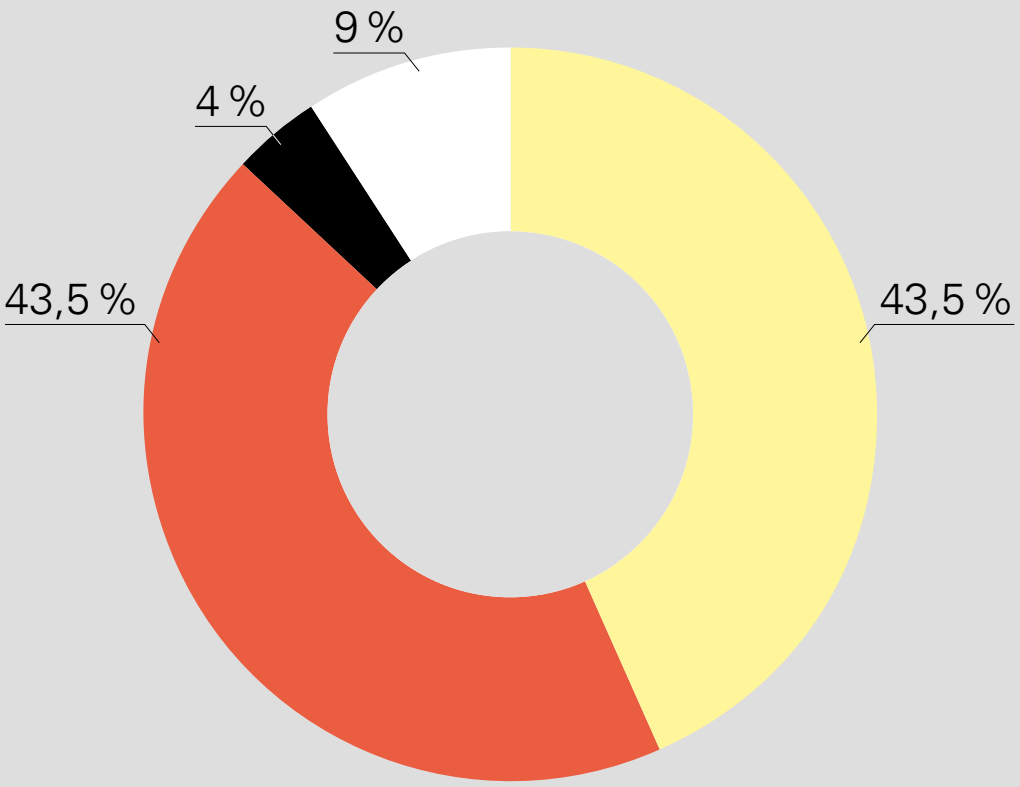

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen lyfter fram fem frågor i detta kluster: lagstiftning, resursfördelning, oberoende övervakning, internationellt samarbete och näringslivets ansvar.

Barnen anser bland annat att de ska få vara med och tycka till om lagar och att barns rättigheter ska vara viktigare än andra rättigheter. När det gäller resursfördelning, så poängterade barnen att ”Inga barn ska leva i fattigdom även om det inte finns mycket pengar. Alla barn borde få en bra chans.”

Barnen tycker det är viktigt att någon följer upp hur rättigheterna efterlevs, och att barn behöver stöd av vuxna för att kunna föra fram klagomål när rättigheterna kränks.

Vad gäller internationellt samarbete lyfter barnen fram flera aspekter, som att:

– Sverige borde sprida kunskap och hjälpa andra länder i frågor där vi ligger i framkant, till exempel skydd mot tvångsäktenskap, barnaga, könsstympning och ojämlikhet.
– Vi inte bara ska hjälpa barn i Ukraina utan också i exempelvis Gaza och Afghanistan. Sverige ska hjälpa så många som möjligt.

Barnen lyfter fram att Sverige är en rik och stark nation som kan hjälpa barn i andra länder. Sverige ska vara som ett andra land för barn runtom i världen och hjälpa barn att vara trygga, säkra och inte sakna något. Sverige har blivit sämre på att tänka på barn i andra länder, det var bättre för några år sedan, menar de.

Barnen tycker också att företag behöver ta mer ansvar och att lagar behöver finnas för detta. Om företag säljer varor som skadar barn, ska de kunna straffas. Det kan handla om energidrycker eller miljön.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 23 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen av rekommendationerna är helt genomförd, det vill säga grön, tio rekommendationer står på gult[5] vilket innebär att arbete pågår, medan tio rekommendationer står stilla och är röda.[6] I en rekommendation har Sverige rört sig i motsatt riktning mot FN:s rekommendationer och den är därmed svart.[7] Det finns två rekommendationer[8] som vi inte har något svar på.

Det blir allt vanligare att statliga utredningar får ett tydligt uppdrag om att göra analyser utifrån ett barnrättsperspektiv, ibland även att utredningen ska hämta in barns åsikter. Ett par utredningar har gjort detta på ett utmärkt sätt (SOU 2023:40 och SOU 2023:66), vilket borde kunna tjäna som föredömen för andra utredningar.

Det förekommer dock fortfarande utredningar där barnrättsanalyserna är bristfälliga och där barn inte har fått komma till tals, även om direktiven uttryckt att så ska ske (SOU 2024:30). Det är också tydligt att om det inte framgår av direktiven, så tas barns åsikter inte in.

2024 kom Riksrevisionen med en analys av statens arbete med barns rättigheter. Utifrån denna har nu Barnombudsmannen fått tydligare uppdrag om till exempel datainsamling och rättspraxis (S2024/02156) och Statskontoret har fått ett uppdrag om att utvärdera den befintliga strategin för att stärka barnets rättigheter och även komma med förslag på hur regeringen kan fortsätta att arbeta strategiskt i denna fråga (S2025/00065).

---

5 Rekommendation 6 B, 7 A, 7 B, 10 A, 12 C, 13 A, 13 B, 15 A, 15 B, 15 C.
6 Rekommendation 6 A, 8 A, 8 B, 9 A, 9 B, 9 C, 10 B, 12 B, 12 D, 14.
7 Rekommendation 12 A
8 Rekommendation 5, 10 C.

Civilsamhället ser inga framsteg när det gäller barnrättslig budgetering, ojämlikheten i tillgång till rättigheter i landet, eller insamlingen av data. Detta gäller även Barnombudsmannens möjlighet att ta emot individuella klagomål. Regeringen har däremot nyligen infört en möjlighet för civilsamhället att söka statsbidrag för att kunna erbjuda oberoende barnombud till barn i de mest utsatta situationerna i kontakten med myndigheter (Förordning (2025:119)).

När det gäller näringslivets ansvar för att skydda barns rättigheter, har vissa framsteg gjorts genom att två EU-direktiv antagits – ett om företags hållbarhetsrapportering (CSRD) och ett om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet (CSDDD). Båda dessa kan, när de genomförs, leda till att rekommendationerna uppfylls. Dock har det samtidigt tagits vissa initiativ inom EU som riskerar att minska genomslagskraften för direktiven, bland annat genom kommissionens förenklingsprocess (Europeiska kommissionen). Det är oroande och civilsamhället kommer att fortsätta följa denna utveckling noga.

När det gäller det internationella biståndet har en-procentmålet övergivits och vi ser även att investeringar globalt för barns liv, utveckling och framtid minskar, inte minst biståndet till civilsamhällesorganisationer (Concord).

Slutligen är civilsamhället oroade över försämringarna när det gäller resurser till, och oberoende hos, Barnombudsmannen. Barnombudsmannen har under perioden inte fått något utökat anslag (S2024/02156 och prop. 2024/25:1). Därmed har anslaget i praktiken sjunkit, på grund av inflation och andra kostnadsökningar hos myndigheten.

KLUSTER B

Grundprinciperna

ARTIKLARNA 2, 3, 6 OCH 12

Kluster B handlar om barnkonventionens fyra grundprinciper – att alla barn ska behandlas lika, att barnets bästa alltid ska komma först, att barn har rätt att leva och utvecklas, och att barn ska få säga vad de tycker och bli lyssnade på.

Barn lyfter särskilt vikten av att vuxna respekterar barn, att diskriminering och rasism tas på allvar – särskilt i skolan – och att barn får vara med och påverka beslut både i skolan och i samhället. Civilsamhället ser vissa framsteg, till exempel fler ungdomsråd och nya lagändringar som stärker barns rätt till delaktighet, men oroas över brist på långsiktighet och att inte alla vuxna har tillräcklig kunskap. Rasism och diskriminering är fortsatt ett stort problem, vilket barnen själva lyfter som en prioriterad fråga. Av 14 rekommendationer är sex röda och åtta gula.

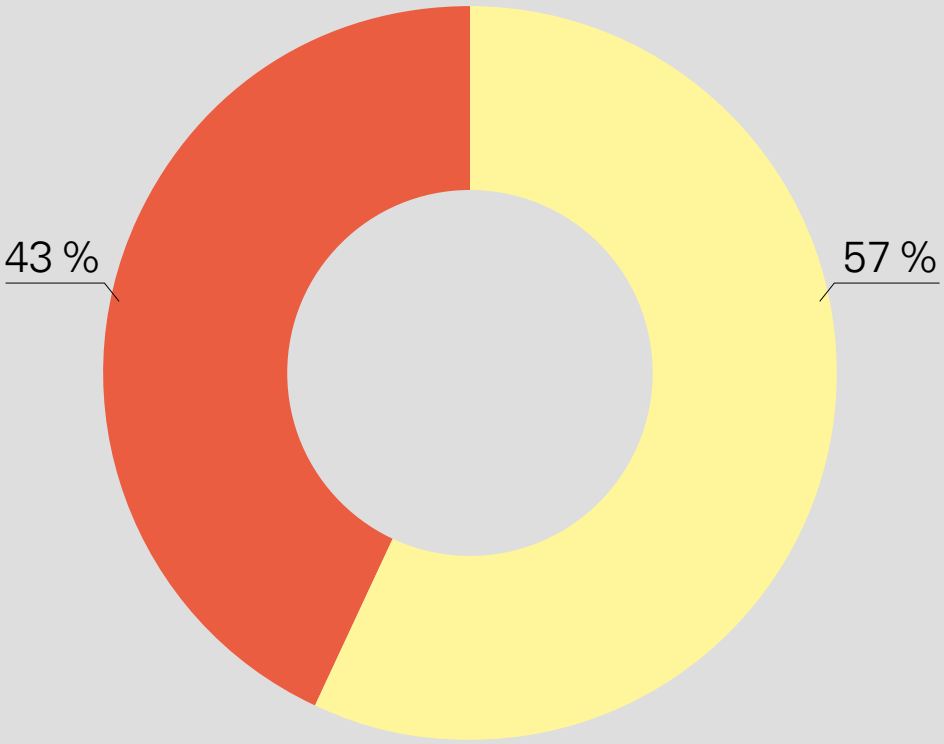

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen lyfte fram rekommendationerna som rör grundprinciperna som extra viktiga.

Artikel 2 – icke diskriminering

”Oavsett om du är född i detta land eller inte om du tror på gud eller är icke troende så är alla människor lika mycket värda. Oavsett kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller hudfärg. Ingen har rätt att diskriminera dig för den du är.”

“Skolan är ett stort problem, lärare kollar åt andra hållet när det kommer till mobbning. Mobbning och diskriminering behöver tas tag i. Våga prata om diskriminering, norm, rasism, språk, religion och etnicitet.”

Barnen berättade om rädsla för att bli utsatt på grund av hbtq-identitet, funktionsnedsättning, etnicitet, invandrarbakgrund och religion. En del gav specifika exempel på händelser de sett och upplevt. Barnen lyfte även vikten av att framförallt lärare måste våga prata om rasism och diskriminering och lära sig mer om det.

Artikel 3 – barnets bästa

”Barn är också människor och har rätt till rättigheter precis som vuxna. Man ska bli hörd, lyssnad och trodd på! Alla barn har lika mycket värde. “

“Vuxna som jobbar med barn ska ha bättre och striktare utbildning för att kunna ta hand om, förstå och bry sig om barnen på bästa sätt. Och om du var utbildad för massa år sedan, att ta om kursen för samhället ändras. Det handlar inte bara om vad den vuxna tycker barnet har också en röst.”

Barnen poängterade att om vuxna vill ha respekt från barnen så behöver de också visa respekt tillbaka. Vuxna som jobbar inom socialtjänsten eller skolan behöver mer kunskap om barnets bästa och barns behov. Vuxna runt barn måste agera snabbare.

”Många utbildade är inte utbildade. Asså de har inte bra kunskap om hur de ska jobba med barn och göra det på ett bra sätt. Det ska bli svårare att utbilda sig till lärare, även soc (socialtjänsten) tex vissa är gamla, utbildade sig för 30 år sen, de behöver mer kompetensutbildning. Vuxna ska u kunna mer än barn. Vi ska inte behöva känna att de bara säger vad de själva tycker och inte har liksom bra fakta för det eller vad man ska säga.”

Artikel 6 – rätten till liv, överlevnad och utveckling
Barnen underströk vikten av att alla barn ska få överleva, ingen ska dö ung. Om man gör det, hinner man inte vara med om hur det riktiga livet är. De tog också upp att ett barn behöver en bra familj att bo med och rätten att utvecklas.

Artikel 12 – rätten att få framföra sin åsikt och få den beaktad
Här lyfte barnen fram vikten av att barn ska få säga och tycka vad de vill och att vuxna måste lyssna. Om vuxna lyssnar på barnen, blir besluten bättre.

Ett ökat inflytande genom till exempel ungdomsråd skulle ge barn en möjlighet att även tycka till i området där man bor, inte bara i skolan. Barnen lyfte fram exempel på när de inte blivit lyssnade på, exempelvis i en boendesituation. De framhöll också vikten av att barn ska ha rätt till ett eget ombud som värnar deras rättigheter.

Vissa lyfte fram att barn inte tas på allvar och att barn inte alltid vågar prata:

”Barns åsikter tas inte på allvar, några barn vågar inte säga sina åsikter på grund av olika saker, man kan inte göra en ändring om inte barn vågar för ingen lyssnar eller gör saker bättre. Man måste göra det bekvämt för barn, man har tryckt ner vissa så mycket så de vågar inte ens.”

”Vissa barn känner inte att föräldrar lyssnar på dem till exempel om man är tjej och man pratar om religion med familjen. Det påverkar dem. Föräldrar måste förstå att miljön har förändrats, det har förändrats det är inte som för 40 år sedan. Man måste prata om respekt för barns åsikter i hela samhället då blir det kanske enklare för föräldrar också annars vågar barn inte, jag förstår det. Samhället måste göra mer saker, mer action och inte bara tomma ord, visa att man verkligen vill lyssna.”

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 14 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen av rekommendationerna är helt genomförda, alltså grön, åtta rekommendationer är påbörjade och står på gult[9], medan sex rekommendationer står still och är röda[10].

Grundprinciperna var bland de fem rekommendationer som barnen prioriterat som extra viktiga att genomföra, i synnerhet den starka kopplingen mellan barnets rätt att komma till tals (artikel 12) och principen om barnets bästa (artikel 3).

Civilsamhällets analys visar att vissa verksamheter – myndigheter, kommuner och regioner – har vidtagit åtgärder för att bättre leva upp till just artikel 3 och12. Flera kommuner har inrättat ungdomsråd eller liknande, myndigheter har utfört kompetenshöjande insatser och vissa styrande myndigheter har fått tydliga uppdrag när det gäller till exempel att stärka barnrättsperspektivet i hur frågor som rör vårdnad, boende och umgänge hanteras (MFOF). I föräldrabalken (1948:381) har vissa lagändringar skett som stärkt barnets bästa och barnets rätt till umgänge (Prop. 2024/25:10). Dessa lagändringar är positiva. Däremot finns ännu ingen systematik och långsiktighet i arbetet med dessa två grundprinciper, inte heller ett säkerställande att det når alla yrkesverksamma som är i behov av det.

När det gäller rätten till liv, överlevnad och utveckling så har FN:s barnrättskommitté fokuserat på suicid och suicidprevention. Här kan vi se att vissa åtgärder tagits, exempelvis genom en ny nationell strategi (Skr. 2024/25:77).

Vad gäller likvärdighet och icke-diskriminering har Sverige en lång väg kvar att gå. Detta är en av de viktigaste frågorna för barnen som var med i rapporteringen till FN:s barnrättskommitté, och fortsatt en av de frågor som barnen prioriterat i uppföljningen. Regeringen har nyligen antagit en handlingsplan mot rasism och hatbrott, men samtidigt upplever barn att rasismen ökar. Civilsamhället känner oro för att den retorik som politiker från flera håll använder i dagens debatter späder på rasism, polarisering och stigmatisering. Det gäller i synnerhet den koppling som regeringen gör mellan migration och kriminalitet (Aftonbladet).

9 Rekommendation 17B, 17D, 18A, 18C, 19, 20A, 20C, 20D.
10 Rekommendation 17A, 17C, 17E, 18B, 20B, 20E.

KLUSTER C

Medborgerliga rättigheter och friheter

ARTIKEL 7, 8, 13, 14, 15, 16 OCH 17

Kluster C handlar om barns medborgerliga rättigheter såsom rätt till identitet, yttrandefrihet, religionsfrihet och information.

Barnen lyfte särskilt vikten av medborgarskap och möjligheten att vara delaktig i samhället. Civilsamhället ser viss positiv utveckling gällande digital trygghet, men oroas över försämrad tillgång till information för barn på institutioner och ökade hinder för medborgarskap.
Av sex rekommendationer är en svart, tre röda och två gula.

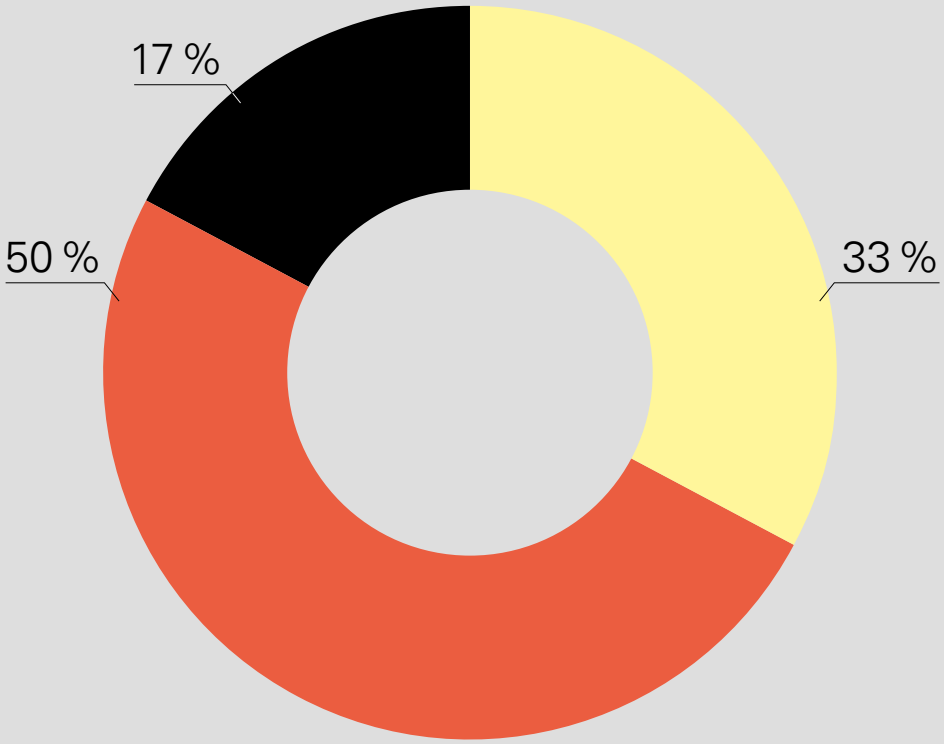

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen tycker att om ett barn kommer från ett land där det är farligt att bo måste man ha rätt till medborgarskap i ett tryggt land, ha möjlighet att få ett pass, få rösta och vara delaktig i landet. De betonade också att medborgarskapet är viktigt för en persons identitet.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat sex rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är fullständigt genomförd, det vill säga grön, två rekommendationer har påbörjats och står på gult[11], medan tre rekommendationer står still och är röda[12]. I en av rekommendationerna går Sverige i motsatt riktning, dvs svart.[13]

När det gäller statslösa barns möjligheter att få medborgarskap, och även andra barns möjligheter till detta, har inga förbättringar skett. I stället föreslås nu hårdare krav på medborgarskap (SOU 2025:1), vilket är tvärtemot vad FN:s barnrättskommitté har rekommenderat.

Den andra delen i detta kluster handlar om rätt till information och säkerhet på nätet för barn. Här kan vi se vissa framsteg när det gäller rekommendationerna som rör skärpning av regelverket för säkerhet i den digitala miljön, till stor del tack vare den nya EU-förordningen om digitala tjänster (DSA), som trädde i kraft 17 februari 2024. Folkhälsomyndigheten har också framhållit ansvaret för techbolag och beslutsfattare att implementera system som skyddar barn från skadligt underhåll. Det har också gjorts vissa framsteg när det gäller att höja den digitala kompetensen, bland annat genom Folkhälsomyndighetens vägledning.

Däremot lyser det rött när det gäller rätten till information. Nya restriktioner har nyligen införts för barn som är placerade på SiS angående deras tillgång till elektronisk kommunikation (Prop. 2023/24:81). Det gör det omöjligt för barn på dessa boenden att exempelvis söka information eller att kontakta anonyma stödchattar på internet, och att anmäla missförhållanden digitalt.

11 Rekommendation 22A, 22C.
12 Rekommendation 21A, 21B, 22B.
13 Rekommendation 21 C.

KLUSTER D

Våld mot barn

ARTIKLARNA 19, 24.3, 28.2, 34, 37A OCH 39

Kluster D omfattar skydd mot våld i alla miljöer, inklusive våld i hemmet, i skolan, på nätet och i institutioner.

Barnen prioriterade detta högt och efterlyser bättre bemötande, utbildning, samt rättvisa straff. Civilsamhället ser viss potential till förbättring om regeringen genomför förslagen i utredningen En uppväxt fri från våld, men ser stora brister i lagstiftning, resurser och skydd för barn på SiS. Av 16 rekommendationer är en svart, åtta röda och sju gula.

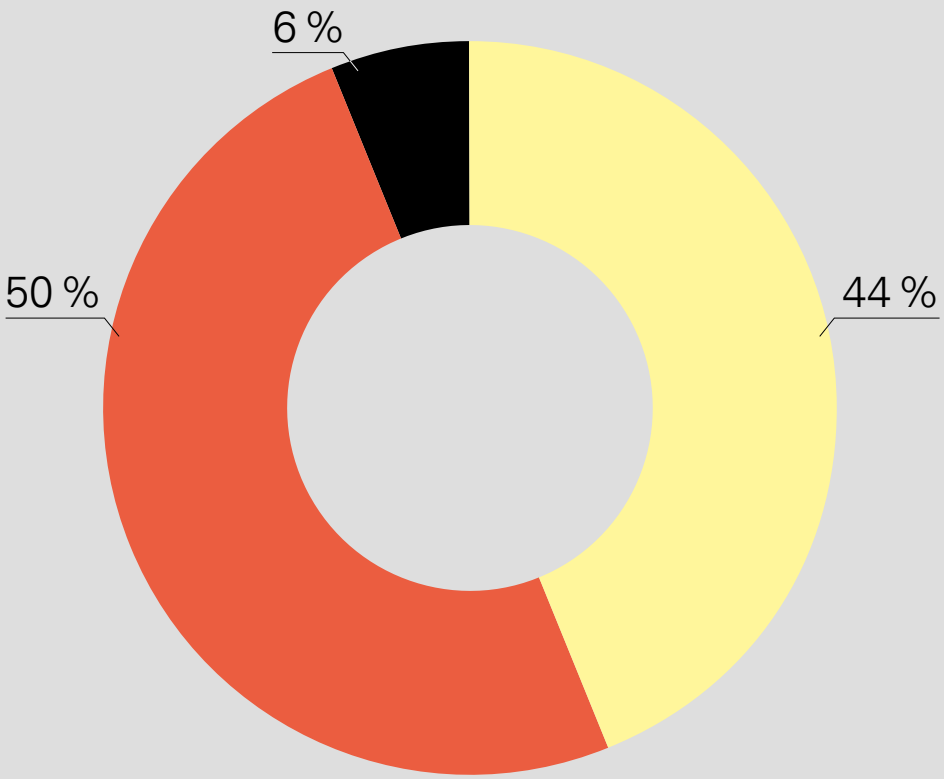

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen uttryckte sitt stora motstånd mot tortyr och illa behandling, och specifikt att inget barn ska behöva lida av trauman. Vissa barn lyfte fram erfarenheter av övergrepp och vanvård i olika former. Våld mot barn var ett av de fem områdena som lyftes fram som särskilt viktigt, med följande motivering:

”Stop min kropp oavsett ålder. Många vuxna tror inte på barn när de är utsatta för våld och sexuellt våld. Vuxna måste våga se våldet och inte kolla åt andra hållet. Ta barnet på allvar. Utbilda barn i vad våld är. Berätta vad rätt fysisk kontakt och fel typ är. Två steg: 1. Hindra händelsen 2. Bemötning”

Barnen menade att många blir utsatta för olika former av våld, att det förstör deras liv och framtid, att framför allt tjejer är rädda för att bli utsatta, att problem i hemmet upptäcks för sent. Nätet nämns som en plats där många barn känner otrygghet. Det är lätt att bli lurad och tvingad till sånt man inte vill.

Vissa barn lyfte fram vikten av att kunna söka hjälp hos socialtjänsten utan att föräldrarna är med.

Barnen lyfte också att de tycker straffen för sexualbrott är för korta. Även våld på institution lyftes fram:

”Det händer i mörkret och påverkar en starkt. Man är redan i en utsatt situation – man hörs inte, man syns inte för världen, de kan göra vad de vill, man är redan inlåst och utsatt, har man något kvar? Vilka rättigheter? Viktigt att det här inte händer i tystnad. Man mår redan dåligt om man är i den situationen sen om man utsatts mer kommer man må ännu mer psykiskt dåligt. Här också asså personal behöver mer utbildning.”

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 16 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är helt genomförd, alltså grön, sju rekommendationer är påbörjade och står på gult[14], åtta står still och är röda[15]. I fråga om en av rekommendationerna går Sverige i motsatt riktning, och den är därmed svart.[16]

I detta kluster finns det stor potential för att flera av rekommendationerna inom kort skulle kunna bli gröna. Dels kommer en ny socialtjänstlag att träda i kraft den 1 juli 2025, där barnrättsperspektivet blir tydligare och där det framgår att socialtjänsten ska arbeta förebyggande (Prop. 2024/25:89). En annan åtgärd som kan bidra till genomförandet av rekommendationerna är om regeringen går vidare med de förslag som finns i utredningen En uppväxt fri från våld (SOU 2022:70), inte minst genom att anta en strategi mot våld mot barn och en tillhörande handlingsplan.

Däremot finns det inga förslag om nationell lagstiftning och riktlinjer för att säkerställa en likvärdig tillgång till så kallade Barnahus över hela landet. Det är också ett problem att barn som utsätts för digitala sexuella övergrepp inte tas emot på Barnahus.

Även vad gäller den viktiga frågan om att förbjuda avskiljning på SiS-hem samt avskiljning och bältning inom tvångspsykiatrin lyser det rött, trots upprepad kritik inte bara från FN:s barnrättskommitté utan även från FN:s tortyrkommitté. Denna fråga ska inte utredas i den översyn av den statliga barn- och ungdomsvården som pågår för tillfället (Dir. 2024:13). Utvecklingen går också i motsatt riktning här, då till exempel SiS har fått möjlighet till avskiljning nattetid (Prop. 2024/25:41) och det finns förslag om att utöka möjligheterna till avskildhet på grund av ordnings- och säkerhetsskäl (Ds 2024:26).

Slutligen ett par ord om resurser till socialtjänsten. Regeringen har aviserat en ökning av resurserna över de närmsta fyra åren (Prop. 2024/25:1), till följd av den omställning som behövs för den nya socialtjänstlagen. Det är positivt men såväl civilsamhället som de fackliga organisationerna (Fackförbund) anser att de medel som tillsätts är otillräckliga. Socialtjänsten har gått på knäna länge och det behövs mer, såväl finansiella som personella resurser för att vända trenden och säkerställa att socialtjänsten kan uppfylla sitt uppdrag till fullo, inte minst för att kunna satsa mer på det viktiga tidiga och förebyggande arbetet. Vi ser även att pengarna satsas för en omställning, men inte för det faktiska genomförandet av den nya socialtjänstlagen.

14 Rekommendation 24 A, 24 B, 26 A, 26 B, 26 C, 26 F, 27 A.
15 Rekommendation 23 B, 26 D, 26 E, 26 G, 26 H, 27 B, 27 C, 27 D.
16 Rekommendation 23 A.

KLUSTER E

Familjemiljö och alternativ omvårdnad

ARTIKLARNA 5, 9-11, 18.1-18.2, 20-21, 25 OCH 27.4

Kluster E handlar om familjemiljö och alternativ omvårdnad – hur barns rättigheter skyddas i hemmet och när barn inte kan bo med sina föräldrar.

Barn betonar vikten av att känna trygghet hemma, att kunna få hjälp utan föräldrars närvaro och att vuxna måste ta barn på allvar. Civilsamhället ser vissa framsteg, till exempel i lagförslag om stärkt skydd i placeringsärenden, men oroar sig över resursbrist i socialtjänsten, brist på stöd för barn i vårdnadstvister och att barn inte alltid kommer till tals i beslut som rör dem. Av 9 rekommendationer är 7 gula och 2 röda.

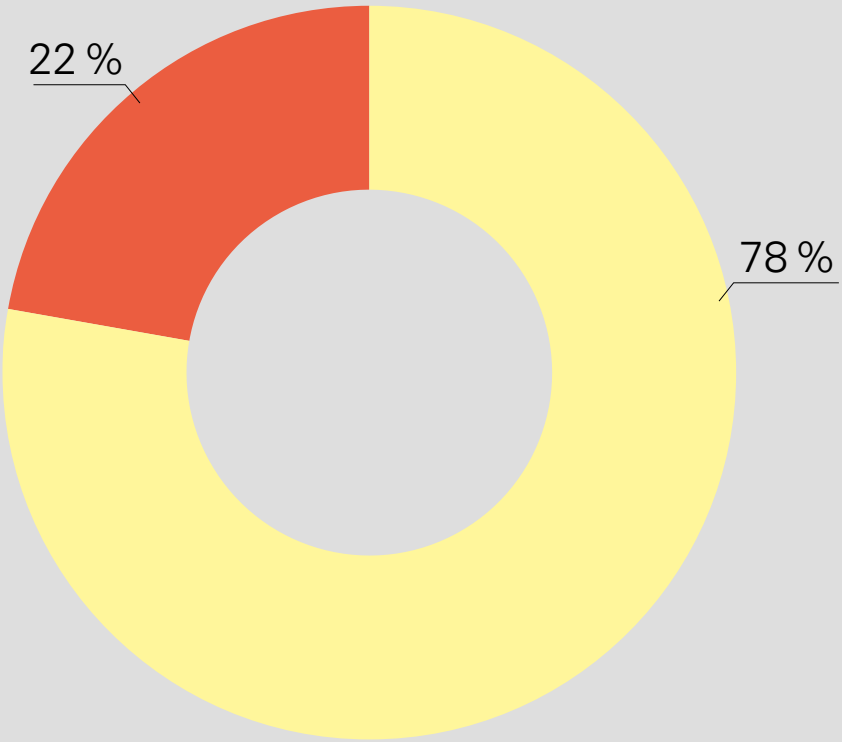

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen betonade rätten till en bra och trygg familj och familjemiljö. Historier om bråk mellan föräldrar förekom, och känslan av att inte bli lyssnad till när föräldrarna inte kommer överens.

Barn med erfarenhet av att ha blivit omhändertagna tryckte på hur viktiga rekommendationerna kring detta var. De förklarade att barn som bor i familjehem behöver mer hjälp från samhället än de får idag. De menade också att staten borde hjälpa föräldrarna mer så att de kan hjälpa barnen, vilket skulle kunna leda till att barnen inte måste lämna familjen.

En grupp barn med erfarenhet av att ha en förälder i fängelse tryckte på vikten av att umgänget och kontakten sker utifrån barnets behov och vilja, inte utifrån vad den frihetsberövande föräldern vill.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat nio rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation har genomförts fullt ut, alltså grön, sju rekommendationer är påbörjade och står på gult[17], medan två rekommendationer står still och är röda[18].

Vad gäller rekommendationerna som rör vårdnad, boende och umgänge händer det saker. En lagändring har gjorts, vilken stärker bedömningen av barnets bästa och gör det tydligare att frågor om våld och andra övergrepp ska beaktas i högre utsträckning (Prop. 2024/25:10). Här har regeringen sagt att den ämnar tillsätta en utredning för att se över möjligheterna att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och, inte minst, utreda om det vore gynnsamt för barnet att ha ett eget ombud (GP). Direktiven till denna utredning har dock inte antagits av regeringen än (april 2025).

Vad gäller omhändertagna barn, händer det mycket, kanske lite för mycket samtidigt. En rad åtgärder har genomförts och fler är på gång, vilket gör det svårt att se alla konsekvenser på kort och lång sikt. Exempelvis har det föreslagits nya grunder för omhändertagande av barn, men också en ny lag kring barn på skyddade boenden, som syftar till att stärka barnrättsperspektivet när barn vistas på dessa tillsammans med en förälder (Prop. 2023/24:31). Reformen har dock inte fått det genomslag som önskats, och regeringen har nu gett Statskontoret ett uppdrag att utvärdera denna reform (S2025/00585).

I arbetet med placerade barn ingår bland annat en total översyn av den statliga barn- och ungdomsvården, där SiS ska ersättas av något nytt (Dir 2024:13). Regeringen har även tillsatt en utredning om HVB som syftar till att stärka tryggheten och säkerheten för barn och unga i hem för vård eller boende (Dir 2024:18). Trots det har vi satt rött på den rekommendation som rör SiS då rapporterna från en mängd olika aktörer visar att situationen är akut, men ändå förbättras inte situationen för barnen här och nu (DN, Barnrättsbyrån).

Slutligen har vi satt rött för rekommendationen om vad som händer när barn lämnar vården – här behöver regeringen vidta åtgärder omgående. Det gäller i synnerhet för de som fyller 18 år under tiden som de är placerade, och då förlorar mycket av det stöd de har haft hittills. I utredningen Barn i samhällets vård (SOU 2023:66), finns förslag som om de infördes skulle kunna förbättra situationen.

Det är glädjande att se att det äntligen börjar hända saker för barn som har föräldrar i fängelse. Det har tagits fram ett kunskapsstöd (Kunskapsguiden) och kommunerna arbetar mer aktivt för att stödja dessa barn.

17 Rekommendation 28 A, 28 B, 29 A, 29 C, 29 D, 29 E, 30.
18 Rekommendation 29 B 29 F.

KLUSTER F

Barn med funktionsnedsättning

ARTIKEL 23

Kluster F handlar om barn med funktionsnedsättning. Barn betonar att alla barn är lika mycket värda oavsett förmåga, och att ingen ska diskrimineras eller behandlas sämre på grund av en diagnos.

Civilsamhället ser att vissa framsteg har gjorts, exempelvis förslag om stärkt rätt att komma till tals och insatser för personlig assistans, men konstaterar att mycket återstår. Av tre rekommendationer är två gula och en röd. Särskilt oroande är situationen i skolan, där barn fortfarande kan nekas plats på grund av resursbrist, det råder brist på behöriga lärare, och diskriminering av barn med funktionsnedsättning ökar.

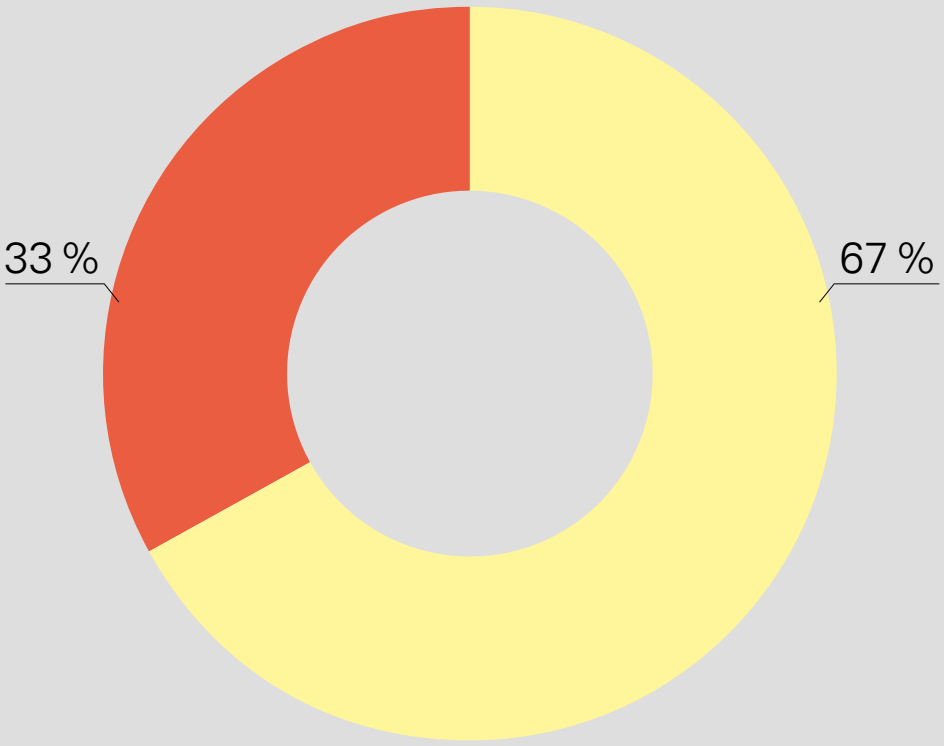

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen lyfte vikten av extra hjälp för barn med funktionsnedsättning, inte minst i klassrummet. Att barn med funktionsnedsättning är lika mycket värda som barn utan, att ingen ska bli diskriminerad för att man inte kan göra en sak, att man inte ska bli sämre behandlad om man har en diagnos.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat tre rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen av rekommendationerna genomförts till fullo, alltså är gröna, två rekommendationer är påbörjade och står på gult[19], och en står still och är röd[20].

För barn med funktionsnedsättning har vissa åtgärder tagits såväl genom lagstiftning som andra sätt som ska säkerställa rätten till personlig assistans (regeringen). Det finns förslag från utredningar om att stärka rätten att komma till tals (SOU 2023:40). Dock är det en bit kvar att gå för att säkerställa att rättigheterna tillgodoses i praktiken, i synnerhet för barn 0–6 år där vi ser att stödinsatserna minskar i kommunerna (Socialstyrelsen).

Vad gäller rätten till utbildning är det rött (Skolinspektionen). Det är fortsatt möjligt att neka barn plats med hänsyn till resursbrist och det råder stor brist på behöriga lärare (Skolverket). Statistik från Diskrimineringsombudsmannen visar på ökande diskriminering av barn med funktionsnedsättning i skolan.

19 Rekommendation 31A, 31B.
20 Rekommendation 31 C.

KLUSTER G

Grundläggande hälsa och välfärd

ARTIKEL 6, 18.3, 24, 26, 27.1-27.3 OCH 33

Kluster G handlar om barns rätt till hälsa, skälig levnadsstandard och hur klimatförändringar påverkar barn – inklusive fysisk och psykisk hälsa, ekonomisk trygghet samt tillgång till stöd i hela landet.

Barn lyfter stark oro för psykisk ohälsa, brist på stöd och stigmatisering kring diagnoser. De menar att mediciner ofta ges för snabbt, att fler psykologer behövs och att lösningar måste anpassas efter varje barns behov. Barnen ser också hur fattigdom påverkar barn direkt, både känslomässigt och praktiskt – ingen ska behöva se sin förälder kämpa med flera jobb eller bo på gatan. Civilsamhället ser stora brister, bland annat hos BUP, elevhälsan och ungdomars tillgång till vård. Flera förslag går i direkt motsatt riktning mot barnrättskommitténs rekommendationer, såsom bidragstak, vräkningslagstiftning och försämrad sexualundervisning. Av 16 rekommendationer är tre svarta, fem röda, fem gula och tre saknar bedömning.

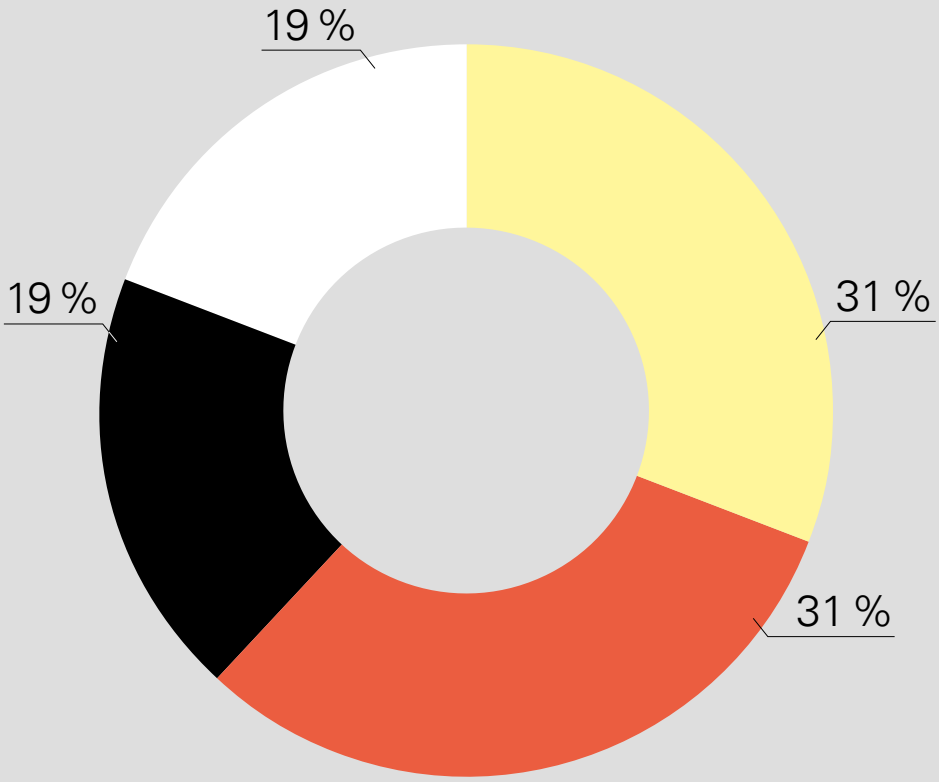

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Psykisk hälsa var en av de huvudrekommendationer som barnen lyfte fram i sin genomgång. Det är uppenbart utifrån konsultationerna med barnen att detta är en fråga där många barn tycker att det görs för lite, och många har egna eller kompisars erfarenheter av psykisk ohälsa. Barnen beskriver hur mycket det påverkar dem att må psykiskt dåligt och tycker inte att Sverige är bra på att jobba med frågan. Barnen betonar vikten av stöd från föräldrarna:

”Några föräldrar vill inte acceptera att ett barn har ångest, är deprimerade eller har typ dyslexi. Då drabbar det hela familjen, no shit att det inte går så bra för barnet. Barnet behöver kanske gå på utredning för att se att man mår bra. Några barn vill gå på utredning men får inte av sina föräldrar, vi vet en del såna barn. Föräldrar vill inte acceptera det. Det är stigmatiserat att få en diagnos, man borde utbilda föräldrar.”

Barnen anser att medicinering sätts in för snabbt och att man borde försöka hitta andra sätt innan, till exempel uppmuntra till mer sport. Biverkningar av mediciner lyfts också. Lösningarna behöver anpassas efter det enskilda barnet, och där behöver barnet bli mer lyssnat till.

Barnen anser också att skolan behöver prata mer om psykisk hälsa, inte bara om mobbning. Barn ser behov av fler psykologer på BUP.

En grupp lyfte rekommendationen om ungdomars hälsa, där man poängterade att barn är sårbara och att det finns stora brister i att fånga upp tidiga tecken/signaler på ohälsa eller riskfyllda beteenden, som droger eller vapen. Barnen lyfte vikten av bättre skolgång. Även behov av ungdomsmottagningar i byar och mindre samhällen lyftes.

Slutligen, i detta kluster lyfte barnen upp frågan om skälig levnadsstandard. De poängterade att inget barn ska behöva växa upp i fattigdom, bo på gatan eller oroa sig. Barn mår dåligt av att inte ha råd och påverkas enormt när de ser hur föräldrarna kämpar för att få pengarna att räcka till.

”För mig är det viktigt att hjälpa föräldrarna då behöver inte barnen hjälpa föräldrarna, ger man stöd till, till exempel ensamstående föräldrar, så behöver inte en mamma jobba 2-3 jobb. Om man ser att ens förälder inte mår bra då blir man som ung stressad. Det påverkar barnen jättemycket, psykiskt o allt och hur barnen presterar i skolan.”

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 16 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är helt genomförd, det vill säga grön, fem rekommendationer har påbörjats och står på gult[21], medan fem står still och är röda[22]. Kring tre av rekommendationerna går Sverige i motsatt riktning, vilket innebär att de enligt vår modell är svarta[23]. Det finns tre rekommendationer[24] som vi inte har svar på.

Vad gäller att förebygga psykisk hälsa, har regeringen vidtagit ett par åtgärder, bland annat finns nu en handlingsplan för 2025 och 2026 för genomförandet av den nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention. Regeringen har också i vårbudgeten föreslagit en förstärkt satsning på den specialiserade psykiatriska vården för barn och unga respektive vuxna på 500 miljoner kronor (Prop. 2024/25:99). Men stora brister kvarstår i tillgången till barn- och ungdomspsykiatrin, med långa köer och stora skillnader i landet (SKR). Det finns också stora skillnader i första linjens stöd vad gäller psykisk hälsa, och elevhälsan är inte uppbyggd för att kunna ta denna roll (Uppdrag Psykisk Hälsa).

I fråga om ungdomshälsa finns nu förslag om att ta bort skrivningar om sexualundervisning och samtycke från läroplanen (SOU 2025:19), vilket går tvärtemot kommitténs rekommendationer. Enligt Narkotikautredningen och Samsjuklighetsutredningen är regeringens arbete mot skadligt bruk av alkohol, narkotika och annat är i stort behov av uppdatering. Det finns också stora ojämlikheter vad gäller barns möjligheter att få stöd vid olika former av spelmissbruk (SOU 2023:5, SOU 2023:62).

Vi ser stora brister i regeringens arbete för barns rätt till skälig levnadsstandard, och vissa åtgärder går dessutom tvärtemot vad kommittén rekommenderar. Två exempel är förslagen om bidragstak och förbud för kommuner att ge ekonomiskt stöd till barn och familjer som lever i Sverige utan nödvändiga tillstånd (SOU 2025:15). Nyligen presenterades också förslag om att nyanlända ska behöva kvalificera sig för att kunna ta del av ekonomiskt bistånd och socialförsäkringar, inkl det generella barnbidraget som ges till alla barnfamiljer (SOU 2025:53). Sedan den 1 juli 2024 har även möjligheten att vräka familjer utökats, då brott i närområdet blev grund för vräkning (Prop. 2023/24:112). Detta utan att det finns någon plan för hur barnfamiljers rätt till bostad ska säkerställas efter vräkning.

En av barnrättskommitténs rekommendationer var att höja de olika ekonomiska bidragen som finns. Ändå ligger dagersättningen för asylsökande fortfarande kvar på samma nivå, i kronor, som när den infördes 1994, och barnbidraget ligger på sin lägsta nivå på 50 år, med inflation inräknad (Swedbank).

21 Rekommendation 32 A, 33 A, 33 B, 35 B, 36 D.
22 Rekommendation 33 D, 34 B, 34 C, 35 A, 36 B.
23 Rekommendation 34 A, 36 A, 36 C.
24 Rekommendation 32 B, 33 C, 35 C.

Venus
Gillette labs
WITH EXFOLIATING BAR
Gillette
Oral-B
CROSS ACTION
Oral-B
Superior Cleaning
219.00

KLUSTER H

Utbildning, fritid och kulturella aktiviteter

ARTIKLARNA 28-31

Kluster H handlar om barns rätt till utbildning, fritid och kultur – exempelvis tillgång till likvärdig förskola och skola, utbildning i mänskliga rättigheter, inflytande i skolan samt möjligheter till meningsfull fritid.

Barn lyfter att utbildning är avgörande för framtiden och att alla bör garanteras en gymnasieplats. De tycker att skolan har för mycket press, att skolmat och läxhantering behöver förbättras och att elevinflytandet är bristfälligt. De pekar också på ojämlikhet mellan skolor, segregation och att friskolor borde regleras hårdare. Civilsamhället ser stora utmaningar i ojämlikhet, en förskola i kris samt att ingen skolplikt införts för asylsökande barn. Flera positiva initiativ har tagits, såsom nya utredningar och ett nytt fritidskort, men åtgärderna är otillräckliga. Av 15 rekommendationer är en svart, fem röda och åtta gula och en saknar bedömning.

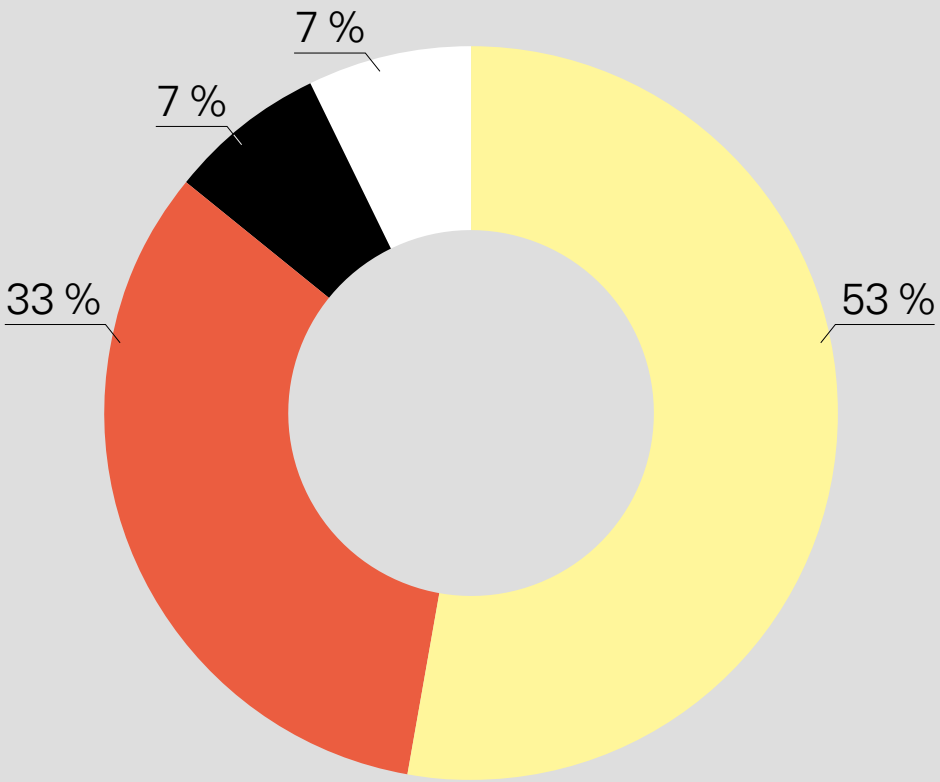

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Vad säger barnen?
Barnen lyfte vikten av att alla får en utbildning, det är viktigt för att kunna få ett jobb. Därför tyckte de också att alla barn ska ha en garanterad plats på gymnasiet, eftersom en gymnasieutbildning krävs för de flesta jobb.

Andra frågor som är viktiga för barnen i relation till skolan var: bättre skolmat, färre läxor och att läxor ska göras i skolan. Barnen uttryckte att det är för mycket press i skolan.

Alla elever ska ges lika förutsättningar, oavsett bakgrund och hemkommun. Hinder som leder till ojämlikhet och skolsegregation ska bort. Barnen uppmärksammade exempelvis kopplingen mellan boendesegregation och skolsegregation och att denna förstärks om inte föräldrarna gör aktiva skolval. De lyfte fram att socioekonomiska förutsättningar också tar sig uttryck i skolans kultur, att man till exempel inte vill bli skjutsad till skolan i förälderns företagsbil på grund av synen på det yrket i skolan.

Barnen tyckte också att friskolorna behöver regleras mer.

Slutligen lyfte barnen vikten av elevinflytande. De berättade att många beslut fattas utan att konsultera eleverna först.

Ett gott exempel på hur skolan kan arbeta med barn med diagnoser lyftes också fram:

”Min skola är extra bra för att de med ADHD, autism eller andra diagnoser, de har ett eget rum om de behöver vara ifred eller extra hjälp. Det gör så att alla får bra hjälp, och vi blir inte lika osams som tidigare”

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 15 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är helt genomförd, det vill säga grön, åtta rekommendationer har påbörjats och står på gult[25], och fem står still och är röda[26]. En rekommendation har regeringen gått i motsatt riktning på och är svart[27] och en har vi inte något svar på[28].

Regeringen har under åren som gått sedan barnrättskommitténs rekommendationer tillsatt en del utredningar som berör rätten till utbildning. Här kan nämnas utredning om stärkt studiero, som bland annat innefattar ett nationellt frånvaroregister (SOU 2025:8). I samband med detta fick också Skolverket ett uppdrag om att kartlägga skolfrånvaron, som rapporterades i november 2024 (Skolverket 2). Vi ser också vissa åtgärder för att förhindra våld och trakasserier i skolan (Skolverket 3, Åtgärdsprogram mäns våld mot kvinnor).

25 Rekommendation 38 B, 38 C, 38 D, 38 E, 38 F, 38 G, 40 B, 41 A.
26 Rekommendation 38 A, 38 H, 39, 41B, 41C.
27 Rekommendation 40 A.
28 Rekommendation 40 C.

Däremot fortsätter skillnaderna i skolresultat att öka (Skolverket 4). De metoder som finns för familjehemsplacerade barn (Skolfam) är inte obligatoriska för kommuner att använda, vilket bidrar till lokala skillnader för denna grupp barn.[29] Sedan rekommendationerna kom har man även presenterat en utredning (SOU 2024:81) som föreslår att de examensmål som rör frågor om mänskliga rättigheter, grundläggande demokratiska värderingar samt diskriminering och annan kränkande behandling av elever liksom identitet, sexualitet och relationer ska strykas från lärarutbildningen.

Inga steg har ännu tagits för att införa skolplikt för asylsökande barn och barn som lever i Sverige utan tillstånd, något som krävs för att leva upp till kravet på obligatorisk utbildning för alla i landet, utan någon form av diskriminering.

Förskolan står inför en stor kris och här kan civilsamhället inte se att några som helst aktiva åtgärder vidtas, snarare tvärtom. Barngrupperna blir allt större och antalet utbildade pedagoger färre. Skillnaderna i landet är stora och det införs även maxtak på antal förskollärare per avdelning i vissa kommuner (Vi lärare).

Vad gäller barnets rätt till meningsfull fritid ser vi positivt på att regeringen har infört det så kallade fritidskortet (Prop. 2024/25:157). Det är för tidigt att utvärdera dess effekt, därför sätter vi än så länge gult på detta.

Det finns också en särskild rekommendation som riktar sig mot Riksidrottsförbundet, vilket är intressant. Här anser vi att Riksidrottsförbundet skulle kunna göra mer. De åtgärder som nu vidtas är inte tillräckliga och exempelvis finns inte ett ska-krav på att anmäla till socialtjänst och/eller polis vid misstanke om övergrepp, utan detta ska i första hand utredas av Idrottsombudsmannen (Riksidrottsförbundet).

29 Regeringen har beviljat Stiftelsen Allmänna Barnhuset 4 miljoner kronor för 2025 och lika mycket för 2026 för att utveckla programmen Skolfam och Förfam, se ”Regeringen ger stöd för att barn i familjehem ska få bättre förutsättningar för en god skolgång”, 25 oktober 2024, https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/regeringen-ger-stod-for-att-barn-i-familjehem-ska-fa-battre-forutsattningar-for-en-god-skolgang/ (hämtad 2025-05-08).

KLUSTER I

Särskilda skyddsåtgärder

ARTIKLARNA 22, 30, 32-33, 35-36, 37.B-D OCH 38-40

Kluster I handlar om särskilda skyddsåtgärder, med fokus på barn i migration och unga lagöverträdare. Detta kluster inkluderar flera rekommendationer som av civilsamhället bedöms som svarta, alltså att de går i motsatt riktning.

Barn lyfter att asylsökande och ensamkommande barn behöver ett system som fungerar för dem, där de får den hjälp och trygghet de behöver, inklusive sjukvård och stöd för att bearbeta trauma. De betonar vikten av att barnen inte ska låsas in utan istället ges stöd och möjlighet att hålla kontakt med sina familjer. När det gäller unga lagöverträdare uttrycker barn oro över att inlåsning i destruktiva miljöer kan förvärra situationen. De föreslår i stället mer utbildning och stöd för att förebygga kriminalitet. Civilsamhället är oroat över utvecklingen inom dessa områden, särskilt när det gäller barn i migration, där flera lagändringar kraftigt begränsar deras rättigheter. Den strama migrationspolitiken och de föreslagna åtgärderna om att begränsa möjligheterna till permanent uppehållstillstånd och familjeåterförening riskerar att förvärra situationen. Inom området unga lagöverträdare oroas civilsamhället av att åtgärder som införande av barnfängelser och sänkning av straffmyndighetsåldern strider mot barnkonventionen. Av 16 rekommendationer är sex svarta, tre röda och fyra gula.

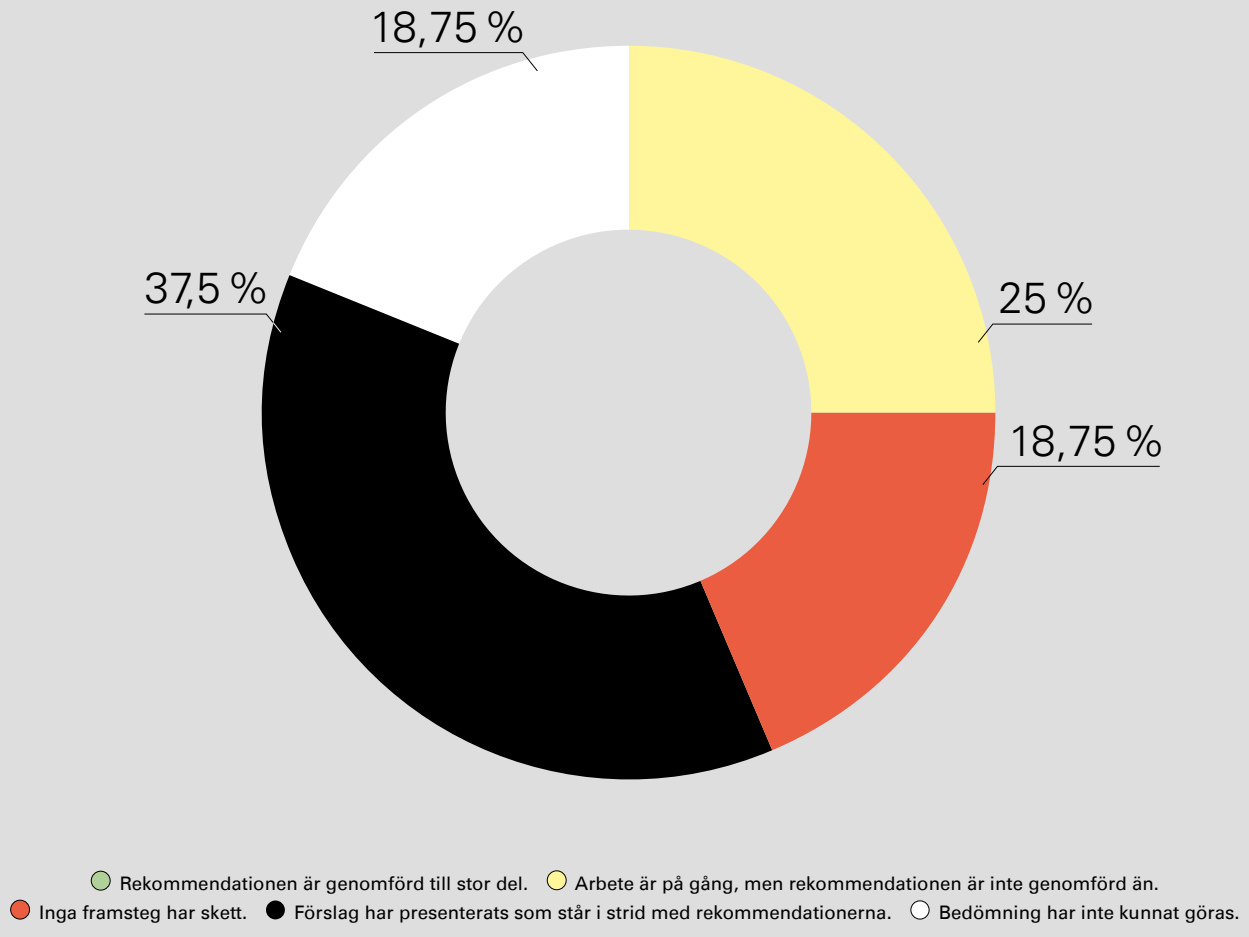

Vad säger barnen?
För gruppen barn som analyserade barnens material var frågan om asylsökande eller ensamkommande barn högprioriterad:

”Barnet ska inte ändra sig för systemet! Systemet ska ändras för barnet!”

”När du kommer till ett nytt land som asylsökande kommer du vara trött och förmodligen utstått trauma då behöver du ett system som även funkar för dig och finns för dig. Dem behöver en trygg plats och sjukvård (psykisk och fysisk) även bra lag för familjeåterförening.”

Barnen lyfte vikten av att hjälpa barn som kommer hit, inte låsa in dem. Att barnen måste få sjukvård och stöd för att bearbeta trauman. De tryckte på vikten av att det finns vuxna som tar hand om barnet och ser barnets behov. Ensamkommande barn behöver kunna hålla kontakt med sin familj, och föräldrarna behöver snabbt kunna komma till Sverige och vara tillsammans med barnet.

Barnen lyfte också frågan om barn i kriminalitet. De var eniga om att det inte är bra för barn att vara inlåsta i en destruktiv miljö eller i en fängelsemiljö. De uttryckte oro för att barnen lär sig att bli mer kriminella. Barnen tror på mer utbildning och stöd snarare än straff, men ansåg samtidigt att det är bra att de är avskilda från samhället.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat 16 rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är genomförd i sin helhet, det vill säga grön, fyra rekommendationer har påbörjats och står på gult[30] och tre rekommendationer står still och är röda[31]. I detta kluster finns det hela sex rekommendationer[32] där Sverige går i motsatt riktning, dvs svart. Det finns också tre rekommendationer[33] som vi inte har något svar på.

Detta kluster fokuserar på barn som befinner sig i de mest utsatta situationerna – barn som har kommit till Sverige för att söka skydd och barn som misstänks för brott och befinner sig i rättssystemet. För dessa barn är det av största vikt att deras rättigheter tillgodoses, för att kunna skydda och ge rätt stöd. Civilsamhället är därför djupt oroade över att det inom området vidtagits flera åtgärder som går emot rekommendationerna som Sverige har fått av barnrättskommittén. De positiva åtgärder som också genomförs inom flera områden riskerar att förtas av de negativa och repressiva åtgärderna som tas inom dessa två områden.

Nedan beskrivs detta lite mer utifrån de två områden som täcks in av klustret. Regeringen vidtar även andra åtgärder, utöver de som nämns nedan, som inte är relaterade till just rekommendationerna men som kommer att påverka barns rättigheter negativt. Till exempel repressiva åtgärder inom kriminalitetsområdet, som införandet av säkerhetszoner och förslag om ungdomskriminalitetsnämnder, liksom stora inskränkningarna i rättigheter för barn i migration, bland annat borttagandet av möjligheten till permanent uppehållstillstånd och utvisning på grund av bristande vandel.

Barn i migration

Inom detta område är i princip allt rött, och vissa delar är svarta. Ett område där det händer något positivt är åldersbedömningar. Även om åldersbedömningarna har blivit betydligt färre de senaste åren så arbetar rättsmedicinalverket med att få till bättre processer. Däremot har regeringen lagt ner den tidigare utredning som skulle se över systemet med åldersbedömningar (Dir. 2020:64), vilket gör att det fortfarande finns en stor rättsosäkerhet inom området.

Det är på migrationsområdet som vi ser den största negativa utvecklingen vad gäller barns rättigheter. Barn som kommer till Sverige, nyanlända och barn utan papper får nu sina rättigheter kraftigt inskränkta eller till och med fråntagna. FN:s barnrättskommitté uttryckte en stark oro för samtliga 33 reformer i Tidöavtalet i sina sammanfattande slutsatser och rekommendationer[34], och vi kan nu, två år senare, konstatera att deras oro var befogad.

---

30 Rekommendation 43 D, 43 G, 45 C, 45 H.
31 Rekommendation 43 A, 43 B, 45 B.
32 Rekommendation 43 C, 43 E, 45 A, 45 D, 45 E, 45 F.
33 Rekommendation 43 F, 43 H, 45 G.
34 Se punkt 42.

Sedan rekommendationerna presenterades har det redan införts restriktivare lagstiftning vad gäller anhöriginvandring och möjlighet att få uppehållstillstånd på humanitära skäl (Prop. 2023/24:18). Därefter har det kommit förslag om att möjligheterna att få permanent uppehållstillstånd utmönstras (SOU 2025:31) och möjligheterna för familjeåterförening ska stramas åt ytterligare (Dir. 2024:68). Det finns även förslag om strängare krav för medborgarskap (SOU 2025:1), att personer ska kunna utvisas på grund av ”bristande vandel” (SOU 2025:33), samt att fler barn ska kunna tas i förvar under längre tid (SOU 2025:16). Det ligger nu också förslag på som skulle innebära direkta kränkningar av barns rättigheter, i synnerhet förslaget om att förbjuda kommuner att ge ekonomiskt bidrag till barn och deras familjer som lever i Sverige utan nödvändiga tillstånd (SOU 2025:15).

Rättskipning för unga lagöverträdare

Redan innan rekommendationerna kom var det ett stort fokus på kriminalitetsfrågan, och i synnerhet kampen mot gängkriminalitet. Det är tydligt att allt fler barn, och allt yngre barn, dras in i gängkriminalitet och begår brott, ibland de grövsta brotten. Ofta har barnen groomats, hotats eller på annat sätt tvingats in i brottsligheten, även om det också finns barn som ”frivilligt” söker sig till dessa miljöer av spänning eller för en känsla av tillhörighet.

Fokus i samhällsdebatten har främst legat på repressiva åtgärder – strängare straff, hårdare tag, fler verktyg till polisen, utbyggnad av fängelseplatser med mera. De senaste åren har allt fler åtgärder riktats mot just barn. Vissa åtgärder har potential att vara stärkande utifrån ett barnrättsperspektiv. Exempelvis när det gäller förslag om fler möjligheter till offentligt ombud för barn som misstänks för brott (SOU 2024:93) och att regeringen tagit fram en socialpreventiv handlingsplan mot gängkriminalitet (Skr. 2023/24:68). Om åtgärderna får positiv effekt eller inte kommer till stor del att bero på hur de genomförs, med vilka resurser och utifrån vilket perspektiv. Det krävs att alla åtgärder utgår från ett barnrättsperspektiv och resurssätts.

Det är oroande är att regeringen har vidtagit en stor mängd åtgärder som inskränker barns rättigheter, som i sitt genomförande riskerar att kränka barns rättigheter. Nu finns också förslag som direkt är i strid med barnkonventionen och de rekommendationer Sverige har fått. Åtgärderna i kombination med retorik i frågan, i synnerhet att sammankoppla kriminalitet så tydligt med migrationsfrågorna (Aftonbladet) och kopplingar till alla som bor i socioekonomiskt utsatta områden, gör att civilsamhället är oroade över det skifte i barnsyn och syn på mänskliga rättigheter som nu genomförs.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder och ännu fler åtgärder finns som färdiga förslag från utredningar eller utreds för närvarande. Det är i princip omöjligt att hålla reda på allt som händer. Det går i en fart vi aldrig skådat förut och nästan alla åtgärder innebär någon form av rättighetsinskränkning. Den oerhörda mängden utredningar och snabbheten som de tas fram i, leder till att det är svårt att att överblicka olika konsekvenser åtgärderna – var för sig eller tillsammans – kommer att få för barn. Detta är inte något som bara civilsamhället påpekar, utan även flera utredningar själva, samt tunga remissinstanser såsom Institutet för mänskliga rättigheter, Justitieombudsmannen (JO) och Justitiekanslern (JK). Bland det som har genomförts, planeras att genomföras eller ligger som förslag finns ett stort antal där vi ser stora risker för barnrättsinskränkningar och kränkningar som går emot rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté.
För att nämna några:

- Införandet av barnfängelser (SOU 2023:44) – från 1 juli 2026 ska Kriminalvården vara ansvarig för barn som döms till frihetsberövande straff (Ju2023/02157). Kriminalvården har ingen erfarenhet av att ta hand om barn, och har fått väldigt kort tid på sig för uppdraget. Det finns stora risker att de kommer att ha svårt att tillgodose den rätt till utbildning som alla barn har, samt rätt till rehabilitering och vård.

- Förslag att sänka straffmyndighetsåldern (SOU 2025:11) – FN:s barnrättskommitté har varit glasklar i denna fråga – en sänkning är i direkt strid med barnkonventionen. Kommittén uttryckte också en tydlig uppmaning till regeringen i sina rekommendationer att behålla straffmyndighetsåldern på 15 år.

- Förslag att ta bort straffrabatten för barn som döms för brott (SOU 2025:11) – enligt förslaget ska barn kunna dömas till exakt lika lång tid i fängelse som vuxna, förutom till livstidsstraff. Det innebär att maxstraffet för ett barn blir 18 år i fängelse. Om straffbarhetsåldern dessutom sänks, innebär det alltså att en 14-åring skulle kunna dömas till 18 års fängelse.

- Förslag om att förlänga tiden som barn kan sitta i häkte (SOU 2024:93) - utredningen föreslår att förlänga tiden som barn kan sitta i häkte från tre till fem månader, trots att kommittén har rekommenderat Sverige att minska denna tid.

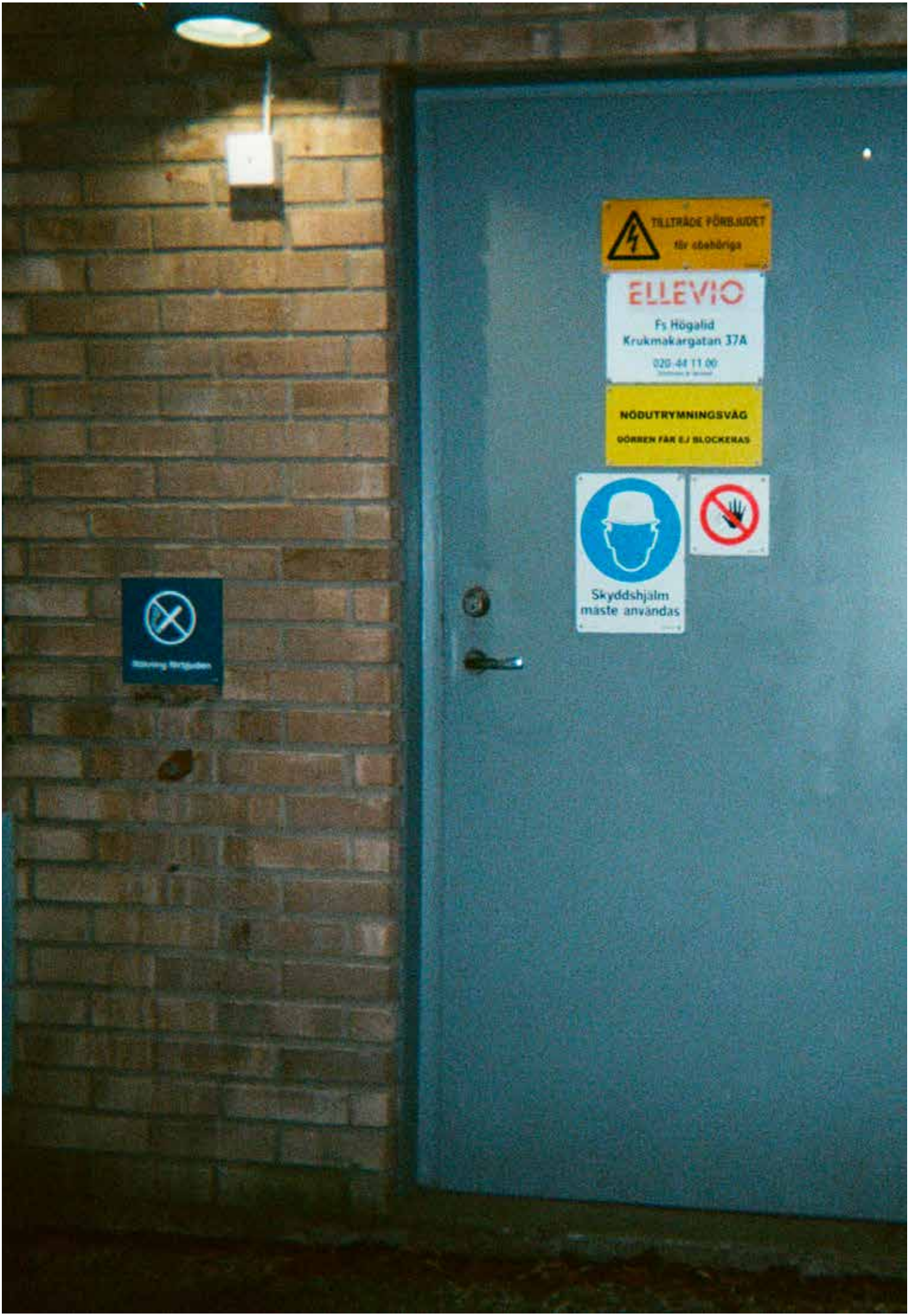
TILLTRÄDE FÖRBJUDET
för obehöriga
ELLEVIO
Fs Högalid
Krukmakargatan 37A
020-44 11 00
NÖDUTRYMNINGSVÄG
DÖRREN FÅR EJ BLOCKERAS
Skyddshjälm
måste användas

KLUSTER J

Uppföljning av kommitténs tidigare sammanfattande slutsatser och rekommendationer om genomförandet av de fakultativa protokollen till konventionen

Kluster J handlar om genomförandet av de fakultativa protokollen till barnkonventionen, som rör barn i väpnade konflikter och kommersiell sexuell exploatering av barn.

Regeringen har vidtagit vissa åtgärder inom sexuell exploatering, som finansiering av en hotline och stöd till utsatta barn, men har inte ändrat lagstiftningen för att införa en strikt 18-årsgräns eller tagit bort reservationen om kriminella handlingar. Inom området barn i väpnade konflikter har inga åtgärder vidtagits, och Sverige tillåter fortfarande vapenträning för barn under 18 och försäljning av vapen till länder som utnyttjar barnsoldater. Regeringen har inte heller hämtat hem barn från syriska läger. Av nio rekommendationer är fyra gula, fyra röda och en är svart.

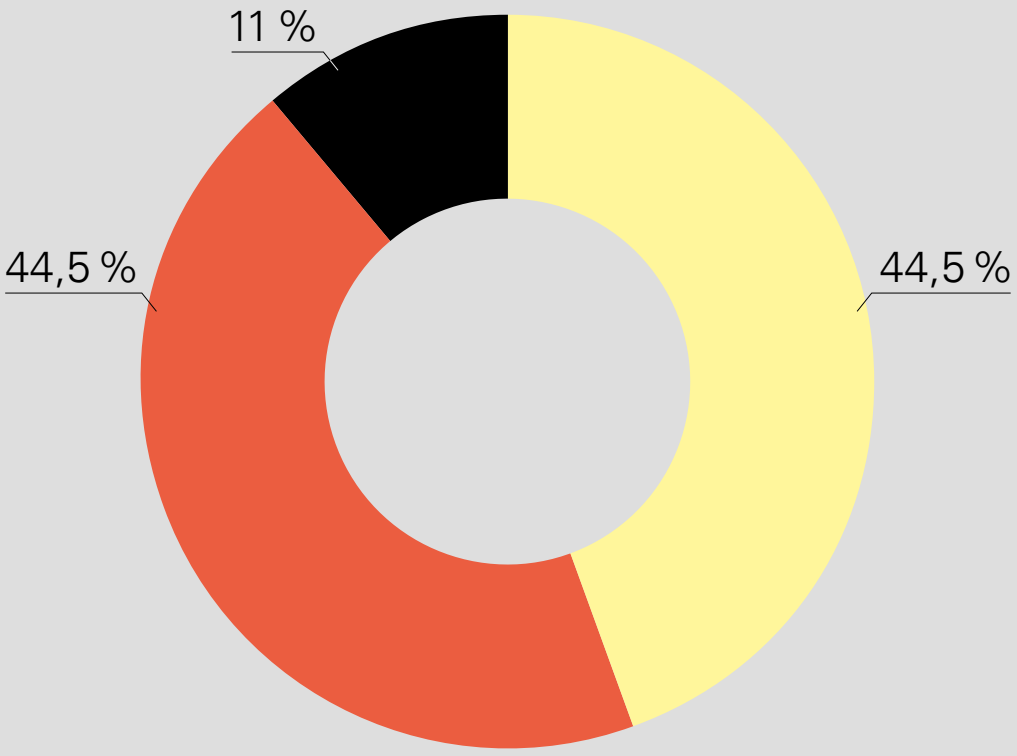

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat nio rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är helt genomförd, det vill säga grön, fyra rekommendationer är påbörjade och står på gult[35], medan fyra står still och är röda[36]. Vad gäller en rekommendation går Sverige i motsatt riktning, dvs svart[37].

När det gäller det andra tilläggsprotokollet, som handlar om kommersiell sexuell exploatering av barn, är det ett område där regeringen har vidtagit en del åtgärder. Exempelvis finns förslag på statlig finansiering av hotline (SOU 2023:98). Regeringen är positiv till ny EU-lagstiftning på området (CSAM) och det finns förslag om stöd till barn som utsätts för sexuell exploatering (SOU 2023:97). Däremot har regeringen inte vidtagit några åtgärder för att ändra lagstiftningen så att barns pubertetsutveckling inte längre ska gälla som rekvisit, utan det ska bli en strikt 18-årsgräns när det gäller dokumenterade sexuella övergrepp på barn (det som i lagstiftningen heter barnpornografibrott). Sverige har inte heller tagit bort sin reservation som finns till tilläggsprotokollet, avseende vad som ska vara kriminella handlingar.

När det gäller protokollet om barn i väpnade konflikter, har regeringen inte vidtagit några åtgärder. Det är fortfarande tillåtet med vapenträning för barn under 18 år inom den frivilliga sektorn och Sverige tillåter fortfarande försäljning av vapen till länder där barnsoldater utnyttjas. Slutligen finns det fortfarande barn i syriska läger som regeringen uttalat att de inte kommer att hämta hem. Tvärtemot kommitténs rekommendation anser regeringen inte att de har en skyldighet att göra så, i synnerhet som personerna frivilligt valt att åka till Syrien och strida för IS (TV4).

35 Rekommendation 46 C, 46 D, 46 B, 47 B.
36 Rekommendation 46 A, 46 E, 47 A, 47 D
37 Rekommendation 47 C.

LEVA
INTERMEZZO
GÖR
GREJ

AUDRE LORDE
Våra döda bakom oss
YELLOWFACE
KUNGEN AV NOSTRATIEN
KARLEK I SEOUL
ASK OCH EMBLAS BARN

KLUSTER K–M

Övriga rekommendationer

Kluster K–M handlar om Sveriges arbete med övriga rekommendationer, såsom ratificering av det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, andra människorättsinstrument, samarbete med regionala organ samt spridning av rekommendationer.

Civilsamhället lyfter fram att det finns ett starkt stöd från remissinstanser för att ratificera klagomålsförfarandet, men att regeringen ännu inte tagit ställning. Spridningen av rekommendationerna har delvis skett, men når inte ut till myndigheter eller barn i tillräcklig grad.

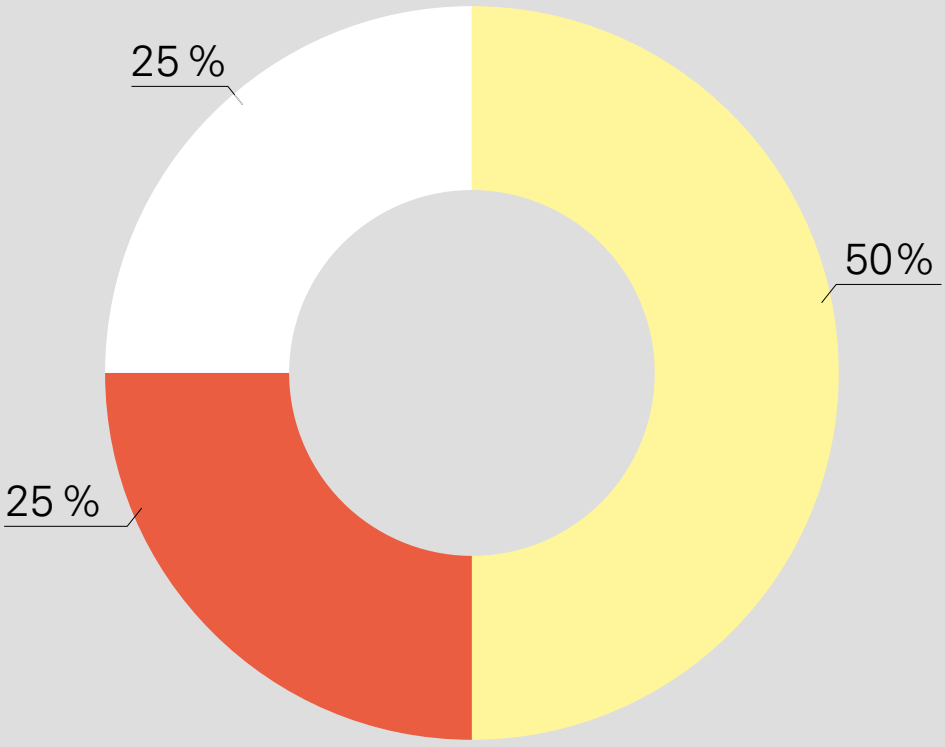

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Hur går det?
Barnrättskommittén har inom ramen för detta kluster lämnat fyra rekommendationer. Civilsamhällets analys visar att ingen rekommendation är helt genomförd, alltså grön, två rekommendationer är påbörjade och står på gult[38] och en står still och är röd[39]. Det finns en rekommendation[40] som vi inte har något svar på.

Vad gäller tredje tilläggsprotokollet om ett klagomålsförfarande så presenterade en utredning förslag om ratificering i augusti 2023 (SOU 2023:40). En överväldigande majoritet av remissinstanserna ställde sig bakom utredningens förslag om ratificering. Regeringen har ännu inte uttalat huruvida man ämnar gå vidare med förslaget eller inte. Eftersom förslaget har lagts fram nyligen bedömer civilsamhället att denna rekommendation än så länge ligger på gult. Men, om inget mer händer i frågan inom en snar framtid, kommer den att betraktas som röd.

Slutligen har regeringen vidtagit åtgärder för spridning av rekommendationerna. Rekommendationerna översattes inom en månad efter att de kommit och finns tillgängliga på regeringens hemsida. Barnombudsmannen har också haft i uppdrag att ta fram en barnanpassad version av rekommendationerna. Däremot har rekommendationerna inte spridits tillräckligt. I kontakter med myndigheter, kommuner och regioner är det inte sällan som civilsamhället får upplysa om vad rekommendationerna innebär och vilka rekommendationer Sverige har fått. Barn har också sällan hört talas om dessa.

38 Rekommendation 48 och 51.
39 Rekommendation 49.
40 Rekommendation 50.

Hej!
Välkommen
till en bra aff
Alla dagar
8-22

Avslutande reflektion

Granskningen har gjorts utifrån medverkande organisationers möjlighet till insyn i vad som sker i regering och riksdag för att följa upp rekommendationerna från FN:s barnrättskommitté.

Vi vill poängtera att den bild som rapporten ger snabbt kan förändras till det bättre, med rätt insatser, en tydlig systematik och samverkan. Tillsammans är vi den starkaste kraften för barns rättigheter.

Vi har inte på ett strukturerat sätt kunnat följa genomförandet på lokal och regional nivå. Men flera av organisationerna som är med är aktiva även på dessa nivåer och där blir det tydligt att kännedomen om rekommendationerna generellt sett är låg. Arbetet har visat att det är problematiskt att det inte finns en systematik i uppföljning och genomförande, därför berör vårt första krav till förändring just systematik.

Utifrån vår granskning är det tydligt att det spretar väldigt i hur rekommendationerna arbetas med och genomförs, och även vilken vikt politiken lägger vid rekommendationerna. Inom vissa områden sker ganska mycket för att genomföra rekommendationerna, till exempel vad gäller klustret om familjemiljö och alternativ omvårdnad och våld mot barn. Inom andra områden verkar det stå mer stilla, i synnerhet vad gäller det strategiska genomförandet för barnkonventionen.

Det allvarligaste i vår granskning är dock att regeringen på så många områden, 14 rekommendationer, nu vidtar åtgärder som går tvärt emot vad kommittén har uppmanat Sverige att göra. Vi ser det främst inom områdena migration och barn som lagöverträdare, men även inom områden som utbildning, skälig levnadsstandard och resurser till Barnombudsmannen. Flera av åtgärderna står dessutom direkt i strid med barnkonventionen och dess syfte.

Vi vill därför påminna om den viktiga principen om progressiv implementering. Denna framgår redan i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och innebär att staterna hela tiden ska sträva efter att stärka skyddet för de mänskliga rättigheterna och när en viss nivå av skydd har uppnåtts får man inte backa.

STORA HJÄRTAN

BILAGA 1

Sammanställning av rekommendationer som valts ut av barnen

I sina konsultationer identifierade barnen 25 rekommendationer som de ansåg var särskilt viktiga för Sverige att arbeta med.

25 SÄRSKILT VIKTIGA REKOMMENDATIONER

- Lagstiftning
- Resursfördelning
- Oberoende övervakning
- Internationellt samarbete
- Barns rättigheter och näringslivet
- Icke-diskriminering
- Barnets bästa
- Rätten till liv, överlevnad och utveckling
- Respekt för barnets åsikter
- Medborgarskap
- Tortyr och annan grym omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
- Övergrepp och våld (vanvård)
- Våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp
- Familjemiljö
- Barn som berövats sin familjemiljö
- Barn till frihetsberövade föräldrar
- Barn med funktionsnedsättning
- Hälsa och hälso- och sjukvård
- Ungdomshälsa
- Levnadsstandard
- Utbildning, inklusive yrkes-utbildning och yrkesvägledning
- Förskola
- Utbildning i mänskliga rättigheter
- Barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, inklusive ensamkommande barn
- Rättsskipning för unga lagöverträdare

Barnen som analyserade motiveringarna till de 25 rekommendationerna till vänster, identifierade följande fem som av särskild vikt för regeringen att arbeta vidare med:

- Våld mot barn
- Icke-diskriminering
- Barnets bästa
- Psykisk hälsa
- Asylsökande, ensamkommande, medborgarskap

BILAGA 2

Färgsammanställning av alla rekommendationer

I denna tabell finns nummer för alla rekommendationer och den färg som vi har valt att ge rekommendationen.

Rekommendationen är genomförd till stor del. Arbete är på gång, men rekommendationen är inte genomförd än.
Inga framsteg har skett. Förslag har presenterats som står i strid med rekommendationerna. Bedömning har inte kunnat göras.

Sammanlagt finns 131 rekommendationer. Vi anser att inga rekommendationer ligger på grönt, 59 på gult och 48 på rött. Vad gäller 14 rekommendationer går regering och riksdag i motsatt riktning mot vad FN:s barnrättskommitté har uttalat, dessa har vi gett färgen svart. Det finns 10 rekommendationer som vi inte har kunnat ge svar på och dessa är vita.

5 ○	6a ●	6b ●	7a ●	7b ●	8a ●	8b ●	9a ●	9b ●	9c ●	10a ●	10b ●
10c ○	12a ●	12b ●	12c ●	12d ●	13a ●	13b ●	14 ●	15a ●	15b ●	15c ●	17a ●
17b ●	17c ●	17d ●	17e ●	18a ●	18b ●	18c ●	19 ●	20a ●	20b ●	20c ●	20d ●
20e ●	21a ●	21b ●	21c ●	22a ●	22b ●	22c ●	23a ●	23b ●	24a ●	24b ●	26a ●
26b ●	26c ●	26d ●	26e ●	26f ●	26g ●	26h ●	27a ●	27b ●	27c ●	27d ●	28a ●
28b ●	29a ●	29b ●	29c ●	29d ●	29e ●	29f ●	30 ●	31a ●	31b ●	31c ●	32a ●
32b ○	33a ●	33b ●	33c ○	33d ●	34a ●	34b ●	34c ●	35a ●	35b ●	35c ○	36a ●
36b ●	36c ●	36d ●	38a ●	38b ●	38c ●	38d ●	38e ●	38f ●	38g ●	38h ●	39 ●
40a ●	40b ●	40c ○	41a ●	41b ●	41c ●	43a ●	43b ●	43c ●	43d ●	43e ●	43f ○
43g ●	43hv ○	45a ●	45b ●	45c ●	45d ●	45e ●	45f ●	45g ○	45h ●	46a ●	46b ●
46c ●	46d ●	46e ●	47a ●	47b ●	47c ●	47d ●	48 ●	49 ●	50 ○	51 ●	

BILAGA 3

Rekommendationer där Sverige går i motsatt riktning mot vad FN:s barnrättskommitté anser ska ske

Som syns i vår rapport finns det ett antal rekommendationer där regering och andra aktörer vidtagit åtgärder som står i strid med det som FN:s barnrättskommitté rekommenderar. Nedan finns en sammanställning av dessa.

Rekommendation	Vilka åtgärder går i motsatt riktning
12 a) Tilldelar tillräckligt med resurser till Barnombudsmannen för att övervaka inkorporeringen av konventionen i nationell lagstiftning.	Barnombudsmannens anslag har varit i princip detsamma som tidigare år, det sker en viss ökning utifrån ökade lönekostnader. Detta gäller inte bara för 2025, utan även prognosen för 2026 och 2027. För 2025 har också Barnombudsmannen fått ett anslagssparande, som i praktiken innebär en sänkning av anslaget.[41]
21 c) Ger barn som saknar uppehållstillstånd, barn födda utomlands och barn med ”okänt medborgarskap” större möjligheter att få medborgarskap.	Regeringen vidtar nu ett antal åtgärder som kommer att göra det svårare för barn att få medborgarskap i Sverige, inte lättare.[42]
23 a) Vidtar lagstiftningsåtgärder för att uttryckligen förbjuda användningen av isolering, avskiljning och fastspänning av barn i alternativa omvårdnadsmiljöer, och säkerställer att all personal får utbildning i vårdmetoder som inte inbegriper tvång.	En utredning har föreslagit utökad möjlighet att placera barn i avskildhet, pga. ordnings- och säkerhetsskäl.[43] Sedan den 15 december 2024 har också SiS möjlighet att avskilja barn i samband med dygnsvilan, dvs. låsa in barn nattetid. Med andra ord blir det fler tillfällen barn kan avskiljas, istället för att förbjuda detta.
34 a) Säkerställer att barn får utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa som är anpassad efter deras ålder och som inbegriper utbildning i jämställdhet, sexuell mångfald, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt förebyggande av våld.	En utredning föreslår att frågor som tar upp sex och samlevnad, inklusive samtycke, tas bort från läroplanen.[44]
36 a) Ytterligare skärper sin politik för att säkerställa att alla barn har en lämplig levnadsstandard, bland annat genom att höja socialbidragen för hushåll med en ensamstående förälder, asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn till utländska föräldrar, genom att utveckla åtgärder för att förhindra hemlöshet, och genom att snabbt tillhandahålla lämpligt och långsiktigt subventionerat boende och andra stödåtgärder till behövande familjer.	Inga bidrag har egentligen höjts och dagersättningen för asylsökande ligger fortfarande kvar på samma nivå som 1994 (i faktiska kronor). Det finns nu också en utredning som föreslår att det ska inrättas ett bidragstak för hur mycket bidrag från staten en person kan få, och samma utredning föreslår också att kommuner ska förbjudas att ge ekonomiskt bistånd till barn och familjer som lever i Sverige utan nödvändiga tillstånd, trots att den kommer fram till att det är i strid med barnkonventionen.[45] Det finns också förslag[46] att nyanlända ska behöva kvalificera sig in i välfärden, inklusive för att få tillgång till barnbidraget.
36 C) Förhindrar att barn vräks från sina hem.	Antalet vräkningar där barn berörs ökar, enligt statistik från Kronofogden. Dessutom trädde en ny möjlighet till vräkning i kraft 1 juli 2024, som innebär att vräkning är möjlig pga. en boende har begått brott i närområdet. Detta oavsett om det är ett barn som begått brottet eller om det finns barn som påverkas av vräkningen. I utredningen som ligger till grund för beslutet finns inget system för hur dessa barnfamiljer ska tas om hand, var de ska bo eller hur man undviker att problemet bara flyttas till annan plats.[47]
40 a) Stärker undervisningen om barns rättigheter och konventionens principer i grundskolans läroplaner i alla utbildningsmiljöer och i utbildning av lärare och utbildningspersonal, med beaktande av ramen för världsprogrammet för utbildning om mänskliga rättigheter.	En utredning föreslår att skrivningar om demokrati och mänskliga rättigheter tas bort från läroplanen.[48]
43 c) Att förbjuda och förhindra att barn placeras i förvar på grund av deras eller deras föräldrars migrationsstatus, och bedöma barnens bästa och rätt till familjeliv i alla beslut som fattas som kan resultera i att deras föräldrar placeras i förvar eller utvisas på grund av sin migrationsstatus.	I februari presenterades en utredning om utökad möjlighet att ta personer i förvar i väntan på utvisning.[49] Flera av förslagen innebär skärpningar för barn och kommer att leda till en kraftig ökning av frihetsberövade barn. De innefattar också andra tvångsmedel mot barn, vilka sammantaget är i strid med barnkonventionen.

41 S2024/02156 Regleringsbrev 2025 Myndighet Barnombudsmannen
42 SOU 2025:1
43 Ds 2024:26
44 SOU 2025:19
45 SOU 2025:15
46 SOU 2025:53
47 SOU 2023:57
48 SOU 2025:19
49 SOU 2025:16

Rekommendation	Vilka åtgärder går i motsatt riktning
43 e) Att underlätta för barn att återförenas med sina familjer, bland annat genom att avskaffa försörjningskravet och tidsgränsen på tre månader för ansökningar som lämnats av en familjemedlem som har beviljats uppehållstillstånd.	Tvärtemot denna rekommendation beslutade regeringen den 11 juli 2024 att en särskild utredare ska göra en översyn av det svenska regelverket i syfte att ytterligare skärpa villkoren för anhöriginvandring. Utredaren ska bland annat undersöka hur möjligheterna att vara anknytningsperson kan begränsas, hur anhörigkretsen för tillstånd på grund av anknytning kan begränsas, hur försörjningskraven kan skärpas. Det ska även utredas om det är möjligt att införa krav på heltäckande sjukförsäkring som villkor för anhöriginvandring. Uppdraget ska redovisas senast den 25 augusti 2025.[50]
45 a) Att låta straffmyndighetsåldern ligga kvar på 15 år.	I januari 2025 presenterade en statlig utredning förslag om sänkt straffbarhetsålder till 14 år för brott som har ett straffminimum på 4 års fängelse.[51] Justitieministern har också uttalat att han vill se en straffbarhetsålder på 14 år.
45 d) Att aktivt främja icke-rättsliga åtgärder såsom alternativ hantering, medling och rådgivning samt evidensbaserade terapeutiska tjänster för barn som anklagas för brott och, i möjligaste mån, användningen av andra åtgärder än frihetsberövande, till exempel skyddstillsyn eller samhällstjänst	Fokus i regeringens politik mot kriminalitet är repressiva åtgärder, inte förebyggande eller alternativa åtgärder när barn har begått brott. Från den 1 juli 2026 ska Kriminalvården ta över ansvaret för barn som har dömts till frihetsberövade straff. Kriminalvården saknar erfarenhet av att ta hand om barn och har inte heller kapaciteten att säkerställa barns grundläggande rättigheter, som rätten till utbildning och rätten till vård och rehabilitering.[52] En utredning föreslår även att straffrabatten för barn ska tas bort, så att barn kan dömas till samma fängelsestraff som vuxna, förutom livstidsfängelse. Detta innebär att ett straffmaximum för ett barn kan bli 18 års fängelse.[53]
45 e) Att förhindra och begränsa användningen av häktning i väntan på rättegång genom att, i enlighet med lagstiftningen, säkerställa att barn som anhålls och frihetsberövas skyndsamt ställs inför ansvarig domstol för att pröva lagligheten av frihetsberövandet eller dess förlängning.	En utredning föreslår att tiden som ett barn kan sitta häktad ändras från dagens 3 månader till 5 månader.[54]
45 f) Att säkerställa att frihetsberövande endast används som sista utväg, och under kortast möjliga tid, och att frihetsberövandet omprövas oftare än dagens 14 dagar med sikte på att frihetsberövandet ska upphöra och att praxis med isolering av intagna barn omedelbart upphör.	En utredning föreslår att tiden som ett barn kan sitta häktad ändras från dagens 3 månader till 5 månader.[55] Kriminalvården lyckas inte leva upp till den lagstadgade isoleringsbrytande tiden för barn på häkte, som idag är fyra timmar per dygn.[56]
47 c) Vidtar och prioriterar åtgärder för att återbörda barn som är medborgare i konventionsstaten från läger i den Syriska arabiska republiken	Regeringen, genom dåvarande utrikesminister Tobias Billström, uttryckte i mars 2024 följande: "Vi har gjort analysen från utrikesdepartementet sida att det föreligger ingen skyldighet från Sverige och den svenska regeringen att agera för att de här personerna ska komma hem. De har frivilligt valt att åka dit för att ansluta sig till IS, en av de mest grymma terrororganisationerna som vi har sett" och "Regeringen kommer inte att agera för att hämta hem svenska medborgare eller svenskar som har kopplingar till Sverige ifrån de här lägren och det gäller alla som befinner sig där. Det gäller män, det gäller kvinnor och det gäller barn" (TV4)

50 Dir. 2024:68 Skärpta villkor för anhöriginvandring

51 SOU 2025:11.

52 Har framkommit efter civilsamhällets dialog med Kriminalvården om inrättandet av barnfängelser.

53 SOU 2025:11.

54 SOU 2024:93.

55 Ibid.

56 Kriminalvården. Årsredovisning 2024. Sid 52.

BILAGA 4

Referenslista

Lagar och förordningar
- Föräldrabalk (1949:381)
- Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
- Utlänningslag (2005:716)
- Lag (2024:79) om placering av barn i skyddat boende
- Förordning (2025:119) om statsbidrag till försöksverksamhet med oberoende barnombud
- Kommittéförordning (1998:1474)

Lagstiftning från EU
- CSAM-förordningen - Förordning för att bekämpa sexuella övergrepp mot barn
- CSDDD – Direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet
- CSRD – Direktiv vad gäller företagens hållbarhetsrapportering
- DSA - Förordningen om digitala tjänster

Propositioner
- Prop. 2023/24:18 Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl
- Prop. 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende
- Prop. 2023/24:81 Begränsningar och kontroll i fråga om elektroniska kommunikationstjänster och besök på särskilda ungdomshem
- Prop. 2023/24:112 Åtgärder för tryggare bostadsområden
- Prop. 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025
- Prop. 2024/25:10 Tryggare hem för barn
- Prop. 2024/25:41 Avskildhet i anslutning till dygnsvilan – för ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem
- Prop. 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter
- Prop. 2024/25:99 Vår ändringsbudget för 2025
- Prop. 2024/25:157 Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra

Avslutade statliga utredningar
- SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld
- SOU 2023:5 Från delar till helhet - tvångsvården som en del av en sammanhållen person-centrerad vårdkedja
- SOU 2023:40 Förbättrade möjligheter för barn att utkräva sina rättigheter enligt barnkonventionen
- SOU 2023:44 En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga
- SOU 2023:62 Vi kan bättre! Kunskapsbaserad natkotikapolitik med liv och hälsa i fokus
- SOU 2023:66 För barn och unga i samhällsvård
- SOU 2023:97 Ut ur utsatthet
- SOU 2023:98 Sexuellt utnyttjande i pornografiska syften - våldsutsatthet som behöver synliggöras
- SOU 2024:30 En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga
- SOU 2024:81 Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning
- SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare
- SOU 2025:1 Skärpta krav för svenskt medborgarskap
- SOU 2025:8 Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan
- SOU 2025:11 Straffbarhetsåldern
- SOU 2025:15 Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare
- SOU 2025:16 Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar
- SOU 2025:19 Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande.
- SOU 2025:31 Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt
- SOU 2025:33 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd
- SOU 2025:53 Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper

Pågående statliga utredningar

- Dir. 2020:64 Utökat kunskapsunderlag om Rättsmedicinalverkets metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen (nedlagd innan slutredovisning)
- Dir 2023:153 En nationell skolpengsnorm för ökad likvärdighet
- Dir. 2024:13 En reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård
- Dir. 2024:18 Stärkt trygghet och säkerhet för barn och unga i hem för vård eller boende
- Dir. 2024:68 Skärpta villkor för anhöriginvandring

Departementspromemorior

- Ds 2024:26 Ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem och LVM-hem

Underlag från regeringen

- Regeringen, Fri och trygg utan våld och förtryck: Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, A2024/00869, 20 juni 2024, https://www.regeringen.se/contentassets/a82a7847ffc24e9b93f92750f94a1ea9/fri-och-trygg-utan-vald-och-fortryck-atgardsprogram-for-att-forebygga-och-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-vald-i-nara-relationer-och-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-samt-prostitution-och-manniskohandel-20242026.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Handlingsplan mot rasism och hatbrott, 13 december 2024, https://www.regeringen.se/contentassets/c2591c789c8a4e57b6aa8f82c8ada2ab/slutversion-handlingsplan-mot-rasism-och-hatbrott-tillganglig-241212.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, 24 januari 2025, https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/bilder/arbetsmarknadsdepartementet/hbtq/stolt-och-trygg_handlingsplan-for-hbtqi-personers-lika-rattigheter-och-mojligheter-250124.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Ju2023/02157 Uppdrag att förbereda inrättandet av särskilda enheter för unga i åldern 15–17 år inom Kriminalvården, 3 oktober 2023, https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2023/10/uppdrag-att-forbereda-inrattandet-av-sarskilda-enheter-for-unga-i-aldern-15--17-ar-inom-kriminalvarden/ (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Psykisk hälsa och suicidprevention - Regeringens handlingsplan för genomförandet av den nationella strategin inom området psykisk hälsa och suicidprevention för perioden 2025–2026, 10 januari 2025, https://www.regeringen.se/contentassets/675bab51092e49af8492a5efc7dc52f3/handlingsplan-psykisk-halsa-och-suicidprevention_tillg.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Fler barn ska få rätt till assistans – föräldraavdraget ska halveras, 21 november 2024, https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/11/fler-barn-ska-fa-ratt-till-assistans--foraldraavdraget-halveras/ (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Skr. 2023/24:68 Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet, 14 mars 2024.
- Regeringen, Skr. 2024/25:9 Riksrevisionens rapport om statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen, 26 september 2024.
- Regeringen, Skr. 2024/25:77 Det handlar om livet – nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention, 10 januari 2025.
- Regeringen, A2024/01131 Uppdrag till Socialstyrelsen att genomföra kunskapshöjande insatser för att motverka rasism inom hälso- och sjukvården, tandvården och socialtjänsten, 13 december 2024.
- Regeringen, S2024/02156 (delvis) Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Barnombudsmannen, 19 december 2024.
- Regeringen, S2025/00065 Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera regeringens strategiska arbete inom barnets rättigheter, 22 januari 2025.
- Regeringen, S2025/00585 Uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera effekterna av reformen om skyddat boende, 26 mars 2025.
- Regeringen,Tidöavtalet – Överenskommelse för Sverige, 14 oktober 2022, https://www.regeringen.se/48f451/contentassets/1e7cf5f17c9442e3a0c595e01a8b2d65/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Regeringen, Regeringen ger stöd för att barn i familjehem ska få bättre förutsättningar för en god skolgång, 25 oktober 2024, https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/regeringen-ger-stod-for-att-barn-i-familjehem-ska-fa-battre-forutsattningar-for-en-god-skolgang/ (hämtad 8 maj 2025).

Publikationer från myndigheter
- Barnombudsmannen, Viktiga förslag till Sverige 2023, https://minarattigheter.se/teman/sveriges-barnrattsarbete/sveriges-rekommendationer/ (hämtad 8 maj 2025).
- Diskrimineringsombudsmannen, Förekomst av diskriminering 2024: årlig rapport från Diskrimineringsombudsmannen, Rapport 2024:2 (Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen, 2024).
- Ekonomistyrningsverket, ”Stöd i arbetet med konsekvensutredningar”, Ekonomistyrningsverket https://forum.esv.se/konsekvensutredning/ (hämtad 8 maj 2025).
- Folkhälsomyndigheten, Digitala mediers negativa påverkan på barns och ungas hälsa – techbolagens ansvar, 2024, https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/publicerat-material/publikationer/24161/digitala-mediers-negativa-paverkan-barns-ungas-halsa-techbolagens-ansvar.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Folkhälsomyndigheten, Rekommendationer för barns och ungas digitala medieanvändning, 2024, https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/201463a976054dde8ad7aa8a47861c0a/rekommendationer-digitala-medier-barns-ungas-medieanvandning.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Institutet för mänskliga rättigheter, Årsrapport 2024, 3.1.1–92/2024, https://mrinstitutet.se/wp-content/uploads/2022/01/rapport_Arsrapport_manskliga-raittigheter-2024.pdf (hämtad 8 maj 2025).
- Institutet för mänskliga rättigheter, Remissvar av Ds 2023:31 Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott, 18 januari 2024
- Justitieombudsmannen, Remissvar av Ds 2023:31 Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott.
- Justitiekanslern, Remissvar av Ds 2023:31 Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott.
- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFOF), Allmänna råd och handbok om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge, 2017.
- Socialdepartementet, Sveriges arbete för en trygg och säker uppväxt för barn och unga, 6 juli 2023, https://www.regeringen.se/artiklar/2023/07/alla-barn-i-sverige-har-ratt-till-en-trygg-och-ljus-framtid/ (hämtad 7 maj 2025).
- Socialstyrelsen, ”Kunskapsguiden”, Om barn med frihetsberövade föräldrar, senast uppdaterad 5 april 2024, https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-med-frihetsberovade-foraldrar/om-barn-med-frihetsberovade-foraldrar (hämtad 30 april 2025).
- Riksrevisionen, Statens insatser för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen – höga ambitioner men otillräckligt genomförande (Stockholm: Riksrevisionen, 2024), RiR 2024:5.
- Skolinspektionen, Skolors arbete för en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska svårigheter (Stockholm: Skolinspektionen, 2023).
- Skolverket, Nationell kartläggning av elevfrånvaron 2023, Rapport 2024:12 (Stockholm: Skolverket, 2024).
- Skolverket, ”Skolutveckling”, Hantera störande och oroliga beteenden i undervisningen, senast uppdaterad 1 oktober 2024, https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/hantera-storande-och-oroliga-beteenden-i-undervisningen (hämtad 6 maj 2025).
- Skolverket, Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2023, Rapport 2023:9 (Stockholm: Skolverket, 2024).
- Socialstyrelsen, Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning Lägesrapport 2023, april 2023 https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2023-4-8476.pdf (hämtad 2 maj 2025).
- Uppdrag Psykisk hälsa, ”Arbetsområden”, Primärvårdsnivå för barn och ungas psykiska hälsa (första linjen), https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/nara-vard-och-ratt-stod-till-psykisk-halsa/fl/ (hämtad 7 maj 2025).

Uttalanden
- Aftonbladet, Kristersson om brotten: Handlar om invandring (Aftonbladet, 7 maj 2025), https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/yEJlyr/kristersson-om-brotten-handlar-om-invandring (hämtad 8 maj 2025).
- Gunnar Strömmer, Camilla Waltersson Grönvall, Paulina Brandberg, Larry Söder, ”Nu tar vi nästa steg för att säkerställa att barnets vilja respekteras i vårdnadstvister” Göteborgs-Posten, 26 november 2024, https://www.gp.se/debatt/nu-tar-vi-nasta-steg-for-att-sakerstalla-att-barnets-vilja-respekteras-i-vardnadstvister.55dfe990-7f6f-4fd0-9da0-f81bf449cfcb (hämtad 5 maj 2025).

Information från civilsamhället
- Barnrättsbyrån: Avskiljningar, våld och missförhållanden inom SiS ungdomsvård 2024 (2025).
- Riksidrottsförbundet, Uppdrag från RF-stämman, https://www.rf.se/rf-arbetar-med/uppdrag-fran-rf-stamman (hämtad 7 maj 2025).
- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ”Väntetider i vården”, Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), https://skr.se/vantetiderivarden/vantetidsstatistik/barnochungdomspsykiatribup.54393.html (hämtad 6 maj 2025).

Debattartiklar
- Concord Sverige, Biståndet på väg under internationell gräns (Concord Sverige, 30 september 2024), https://concord.se/bistandet-pa-vag-under-internationell-grans (hämtad 29 april 2025).
- Anders Henriksson, Monica Persson, Veronica Magnusson, Heike Erkers, ”Socialtjänsten måste få mer pengar långsiktigt”, Svenska Dagbladet, 23 januari 2025, https://www.svd.se/a/B0nzJ0/socialtjansten-maste-fa-pengar-langsiktigt-skriver-debattorer (hämtad 28 april 2025).

Övrigt
- Europeiska kommissionen, Commission simplifies rules on sustainability and EU investments, delivering over €6 billion in administrative relief, IP/25/614, 26 februari 2025, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_614 (hämtad 5 maj).
- Swedbank, Barnbidraget halkar efter – lägsta nivån på 50 år, 17 april 2025, https://news.cision.com/se/swedbank/r/barnbidraget-halkar-efter---lagsta-nivan-pa-50-ar,c4137419 (hämtad 6 maj 2025).
- Martin Röshammar, ”Krisen i förskolan – barngrupperna blir ännu större”, Vi lärare, 23 november 2023, https://www.vilarare.se/forskolan/arbetsmiljo/krisen-i-forskolan--barngrupperna-blir-annu-storre/ (hämtad 29 april 2025).
- Josefin Sköld, Linn Jönsson, ”Chefer lämnar – Vad är det som händer på Rebeckahemmet?”, DN, 24 april 2025, https://www.dn.se/sverige/chefer-tvingas-bort-vad-ar-det-som-hander-pa-rebeckahemmet/ (hämtad 6 maj 2025).
- Hannes Eriksson Ahlström, ”Barnen hamnar i kläm när tusentals tas i förvar”, DN, 21 april 2025, https://www.dn.se/sverige/barnen-hamnar-i-klam-nar-tusentals-tas-i-forvar/ (hämtad 29 april 2025).
- Terese Cristiansson, ”Regeringens besked – tar inte hem svenskarna i IS-lägren: ”åkt frivilligt”, TV4, 13 mars 2024, https://www.tv4.se/artikel/4JLJne62Y2rMndwzyPLKv4/regeringens-besked-tar-inte-hem-svenskarna-is-laegren-akt-frivilligt (hämtad 7 maj 2025).

unicef
för alla barn

Rädda Barnen

SOS
BARNBYAR

UNGA ÖRNAR

Asylrättscentrum
SWEDISH REFUGEE LAW CENTER

BARNRÄTTSBYRÅN.

BRIS

Bufff
Barn och ungdom med
förälder/familjemedlem
i fängelse

Elevernas
riksförbund

ERIKSHJÄLPEN

friends

FUB

FRÄLSNINGS
ARMÉN

FÖRBUNDET
UNGA RÖRELSEHINDRADE

Knas Hemma
Ungdomsorganisationen för samhällsplacerade

MASKRO
OSBARN

Nätverket för
barnkonventionen

RFSL
UNGDOM

Rädda Barnens
Ungdomsförbund

SDUF

Solrosen
EN DEL AV RÄDDNINGSMISSIONEN

Svenska
Röda Korset
UNGDOMSFÖRBUNDET

Synskadades
Riksförbund

unizon

YOUTH
2030

Den här rapporten handlar om barns rättigheter i Sverige idag, kopplat till de rekommendationer FN:s barnrättskommitté gav Sveriges regering för två år sedan. Ett stort antal civilsamhällesorganisationer har tillsammans med cirka 100 barn analyserat hur väl Sverige följt barnrättskommitténs rekommendationer.

Vi kan konstatera att en del är på gång, det mesta står still men i flera frågor har det tagits fram förslag som står i direkt motsatts till rekommendationerna. Länder får aldrig göra det sämre för barn. Alla förändringar ska leda till att barn får det bättre och att deras rättigheter blir verklighet. Rapporten går igenom vad vi vill ska hända nu.